

**IFRS-TILINPÄÄTÖKSEN KESKEISET
PERIAATTEET**

**Yritystutkimusneuvottelukunta ry.
2006**

ESIPUHE

Yritysten kansainvälistyminen ja rahoitustoiminnan laajentuminen yli rajojen on synnyttänyt tarpeen esittää yritysten tilinpäätökset eri maissa yhdenmukaisella, mahdollisimman vertailukelpoisella tavalla. Tietojen vertailtavuus on erityisen tärkeää sijoittajille pääomien liikkuaessa vapaasti maasta toiseen.

Euroopan Unioni teki kesäkuussa 2002 päätöksen ottaa IAS-normit (International Accounting Standards) pohjaksi yhtenäiselle konsernien tilinpäätöstietojen raportointitavalle. Suomalaiset julkisesti noteeratut osakeyhtiöt ovat vuodesta 2005 alkaen laatineet konsernitilinpäätöksensä IAS/IFRS-standardien mukaisesti. Vuodesta 2007 lähtien edellytetään IFRS-tilinpäätöstä myös niiltä yhtiöiltä, joiden joukkovelkakirjat ovat julkisen kaupankäynnin kohteena. Standardien kehittämistyö on jatkuvaa. Myös yksittäisiä yrityksiä koskevia Suomen kirjapitosäännöksiä on 31.12.2004 voimaan tulleessa lainsäädännössä muutettu näiden standardien suuntaan.

Tämän oppaan tarkoitus on auttaa ymmärtämään uusia tilinpäätökseen liittyviä käsitteitä ja kertoa niistä eroista, joita on nykyisen suomalaisen tilinpäätössäännösten ja IFRS-säännösten välillä. Pyrkimyksenä on myös hahmottaa muutosten vaikutuksia tilinpäätösanalyysiin. Esitystavan lähtökohtana on, että lukijalla on perustietämys yritystutkimuksen tilinpäätösanalyysikäytännöstä. Tämä ohjeistus on laadittu 31.12.2005 voimassa olleiden standardien perusteella.

Oppaan laatineeseen työryhmään ovat kuuluneet

Helena Arlander	Teollisen Yhteistyön Rahasto Oy Finnfund
Irma Aro-Horelli	Nordea Pankki Suomi Oyj
Petri Koivisto	Suomen Asiakastieto Oy
Hilkka Lindqvist	Finnvera Oyj
Ritva Turunen	Osuuspankkikeskus Osk
Ari Toivio	Sampo Pankki Oyj
Anne Vanhanen	Talouselämä
Raija Virta	Valtiontalouden tarkastusvirasto

Helsingissä, 1. päivänä kesäkuuta 2006

YRITYSTUTKIMUSNEUVOTTELUKUNTA RY.

ESIPUHE	1
1 YLEISTÄ	4
2 KONSERNIN SYNTYMINEN	5
3 KONSERNITASE	6
3.1 ARVOSTUSMENETELMÄT	7
3.1.1 Arvon alentumisen testaaminen	8
3.1.2 Testauksen tarve	8
3.1.3 Testattavan kokonaisuuden määrittäminen	9
3.1.4 Kerrytettävissä oleva rahamäärä	9
3.1.5 Tulevien rahavirtojen määrittelemine ja diskonttaus korko	10
3.2 TASEKAAVA	11
3.3 VARAT	12
3.3.1 Aineelliset käyttöomaisuushyödykkeet	12
3.3.1.1 Biologiset hyödykkeet	13
3.3.1.2 Vuokrasopimukset	14
3.3.2 Liikearvo	16
3.3.3 Muut aineettomat hyödykkeet	16
3.3.3.1 Kehittämismenot	17
3.3.4 Sijoituskiinteistöt	18
3.3.5 Osuudet osakkuusyriyksissä	18
3.3.6 Laskennalliset verosaamiset	19
3.3.7 Vaihto-omaisuus	19
3.3.8 Myyntisaamiset ja muut saamiset	20
3.3.9 Ennakkomaksut	20
3.3.10 Muut rahoitusvarat ja saamiset	20
3.3.10.1 Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvarat	21
3.3.10.2 Eräpäivään asti pidettävät sijoitukset	21
3.3.10.3 Yrityksen myöntämät lainat ja muut saamiset	23
3.3.10.4 Myytävissä olevat rahoitusvarat	23
3.3.11 Rahavarat	24
3.3.12 Myytävänä olevat pitkäaikaiset varat ja lopetetut toiminnot	24
3.3.13 Yhteen veto omaisuuserien arvostamisesta	25
3.4 OMA PÄÄOMA	26
3.4.1 Osakepääoma	27
3.4.2 Omat osakkeet	27
3.4.3 Muuntoerot	27
3.4.4 Rahastot	28
3.4.5 Kertyneet voittovarot	28
3.4.6 Vähemmistön osuus	28
3.5 VELAT	28
3.5.1 Pitkäaikaiset velat	28
3.5.1.1 Laskennalliset verovelat	29
3.5.1.2 Eläkevelvoitteet	29
3.5.1.3 Varaukset	29
3.5.2 Lyhytaikaiset velat	30
3.6 LIIKETOIMINTOJEN YHDISTÄMINEN	30

4 KONSERNIN TULOSLASKELMA	32
4.1 KULULAJIKOHTAINEN TULOSLASKELMA	33
4.1.1 Liikevaihto	33
4.1.2 Liiketoiminnan muut tuotot.....	34
4.1.3 Aineiden ja tarvikkeiden käyttö	34
4.1.4 Työsuhde-etuudet	34
4.1.5 Poistot ja arvonalentumiset	35
4.1.6 Liiketoiminnan muut kulut.....	35
4.1.7 Rahoituskulut	36
4.1.8 Osuus osakkuusyritysten tuloksesta.....	36
4.1.9 Tuloverot	37
4.1.10 Voitto/tappio lopetetuista toiminnoista	37
4.1.11 Osakekohtainen tulos	37
4.2 TOIMINTOKOHTAINEN TULOSLASKELMA	38
5 IFRS-TILINPÄÄTÖKSEN OIKAISUT JA TUNNUSLUVUT.....	38
5.1 TUNNUSLUKULASKENNAN TULOSLASKELMA	39
5.2 IFRS-TILINPÄÄTÖKSEN TASE-ERIEN KÄSITTELY ANALYYSISSÄ	40
5.3 TUNNUSLUVUT	41
6 KONSERNIN RAHAVIRTALASKELMA	43
7 LASKELMA KONSERNIN OMAN PÄÄOMAN MUUTOKSISTA	44
8 SEGMENTTIRAPORTOINTI.....	46
IAS-STANDARDIT	48
IFRS-STANDARDIT	49
SIC-TULKINNAT.....	49
IFRIC-TULKINNAT	49
IAS/IFRS –LINKKEJÄ	50

1 YLEISTÄ

IFRS-normisto (International Financial Reporting Standards) on laaja tilinpäätösinformaatiota säätelevä säännöstö, johon kuuluu 31.12.2005 41 IAS-standardia (näistä voimassa 31), 6 IFRS-standardia, 16 tulkintaohjetta ja teoreettinen viitekehys. IFRS-normisto rakentuu siis kolmesta osasta:

- Tilinpäätöksen laatimista ja esittämistä koskevat yleiset perusteet
- Kansainväliset tilinpäätösstandardit
  - IAS- ja IFRS-standardit
- Tulkintaohjeet (Standing Interpretations Committee, SIC; jatkossa IFRIC, International Financial Reporting Interpretation Committee).

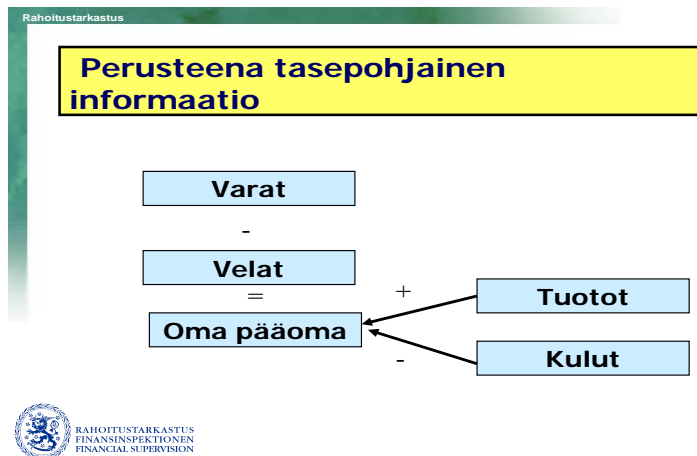
IFRS-normiston lähtökohtana on esittää tilinpäätösinformaatio siten, että se palvelee sijoittajia parhaalla mahdollisella tavalla.

IFRS-säännösten laatimisen aloitti 1970-luvulla laskentatoimen alan kansainvälinen järjestö International Accounting Standards Committee (IASC). Vuonna 2000 IASC organisoitiin uudelleen ja sai nimekseen International Accounting Standards Board (IASB). Samassa yhteydessä päätettiin, että uudistetun organisaation laatimia standardeja aletaan kutsua nimellä IFRS. IFRS-standardeilla korvataan vähitellen IAS-standardit. IASB toimii läheisessä yhteistyössä kansainvälisen laskentatoimen ammattilaisten eli tilintarkastajien, tilinpäätöksen laatijoiden ja käyttäjien kanssa. IASB:lla on ns. lähentymisprojekti Yhdysvaltain tilinpäätösstandardeja laativan Financial Accounting Standards Boardin (FASB) kanssa. Tämän projektin tavoitteena on poistaa ns. siltalaskelmavaatimus IFRS-tilinpäätöksen laativilta, USA:ssa listatuilta ulkomaisilta yrityksiltä. Lisäksi IASB on keskusteluyhteys EU-komission kanssa.

IFRS-normisto on vuodesta 2005 alkaen otettu EU-alueella yhteiseksi raportointitavaksi julkisesti noteerattujen emoyhtiöiden esittämässä konserniinformaatiossa (IAS-asetus 1606/2002). Tämän esityksen tavoitteena on tuoda esille oleelliset erot IFRS-tilinpäätöksen ja suomalaisen tilinpäätöksen välillä ja siten helpottaa IFRS-tilinpäätöksen tulkitsemista.

IFRS-tilinpäätöksen laadulliset vaatimukset ja yleiset periaatteet vastaavat pitkälti nykyistä kansallista käytäntöämme. Peruseriaatteet ovat suoriteperuste ja toiminnan jatkuvuuden periaate. Tärkeänä sisällöllisenä periaatteena on oikean kuvan antaminen (to present fairly). Oikean kuvan esittämistä korostaa ns. sisältöpainotteisuuden periaate (substance over form), eli tapahtumia pitäisi käsitellä kirjanpidossa niiden tosiasiallisen sisällön ja taloudellisten realiteettien eikä yksinomaan oikeudellisen muodon mukaisesti.

IFRS-tilinpäätöksen lähtökohta sen sijaan poikkeaa nykyisestä tilinpäätöskäytännöstä sikäli, että tilinpäätöksen ensisijaisena tehtävänä on yrityksen taloudellisen aseman eli taseen varojen ja velkojen määrittäminen ja vasta toissijaisena tuloksen kuvaaminen. Tuloslaskelman informaatio on vain tarkempaa informaatiota siitä, kuinka sijoittajien varallisuus yrityksessä on tilikauden aikana muuttunut.

Lähde: Rahoitustarkastus, Virpi Virkkunen

Siirtyminen IFRS-tilinpäätöskäytäntöön aiheuttaa kertaluoteisia muutoksia tuloksen laskentaan ja taseeseen. Siirtymävaiheen vaikutukset löytyvät yrityksen esittämistä vertailu-, täsmäytys- ja oman pääoman muutoslaskelmista.

2 KONSERNIN SYNTYMINEN

Konserni perustuu määräysvallan käsitteelle (IAS 27). Lisäksi osakkuusyri-
ty- ja yhteisyrityssijoitukset tulee yhdistellä konserniin (IAS 28, IAS 31).

Tytäryritys määritellään toisen yrityksen (emoyrityksen) määräysvallassa olevaksi yritykseksi. Määräysvalta on oikeus määrätä yrityksen talouden ja liiketoiminnan periaatteista hyödyn saamiseksi yrityksen toiminnasta. Määräysvalta syntyy

- kun emoyritys joko yksin tai yhdessä tytäryritysten kanssa omistaa yli puolet toiseen yritykseen liittyvästä äänivallasta tai
- kun emoyrityksellä on oikeus yli puoleen äänivallasta toisten sijoittajien kanssa tehdyn sopimuksen perusteella tai
- kun emoyrityksellä on oikeus määrätä yrityksen talouden ja liiketoiminnan periaatteista säädöksen tai sopimuksen perusteella tai
- kun emoyrityksellä on oikeus nimittää tai erottaa enemmistö hallituksen tai vastaavan hallintoelimen jäsenistä tai oikeus käyttää äänten enemmistöä hallituksessa tai vastaavassa hallintoelimessä.

Huomattavan vaikutusvallan käsitettä käytetään määriteltäessä osakkuusyri-
tystä. Huomattavasta vaikutusvallasta on kysymys silloin, kun yrityksellä on oikeus osallistua sijoituskohteen talouden ja liiketoiminnan periaatteita koskevaan päätöksentekoon, mutta ei ole määräysvaltaa kyseisiin periaatteisiin. IAS 28-standardissa huomattavan vaikutusvallan alarajaksi määritellään 20 % sijoituskohteen äänivallasta.

Kolmas konserniyrityksen muoto on yhteisyritykset. Siinä konserni käyttää toisen osapuolen kanssa yhteistä määräysvaltaa. Konserni käsitteenä ei juurikaan eroa Suomen kirjanpitolain esittämistä periaatteista.

Konsernitilinpäätöksen esittämisvelvollisuus ja laajuus

Emoyrityksen tulee esittää konsernitilinpäätös. Esittämisvelvollisuutta on lievennetty tilanteissa, joissa alakonsernin emo on itse tytäryritys ja vähemmistöltä saadaan suostumus alakonsernitilinpäätöksen esittämättä jättämiseen.

Lähtökohtaisesti emoyrityksen tulee yhdistellä konsernitilinpäätökseen kaikki kotimaiset ja ulkomaiset tytäryritykset. Mikäli omistus on väliaikainen, on tällainen tytäryritys luokiteltava hankintahetkellä myytäväksi ja siihen on sovellettava IFRS 5:n säännöksiä.

3 KONSERNITASE

IFRS-tilinpäätöksen kantavana ajatuksena on yrityksen varallisuusaseman esittäminen siten, että se antaa tarkastelijalle mahdollisimman oikean kuvan. Tähän liittyen tietyt taseen erät on arvostettava hankintamenon asemasta käypään arvoon. Joidenkin tase-erien kohdalla taas on olemassa mahdollisuus käypään arvoon arvostamiseen. Myös vastuiden määritelmää laajennetaan ja tietyt, suomalaisen kirjanpitoikäntönnön mukaan taseen ulkopuolisina esitettävät erät tulevat mukaan taseen vieraaseen pääomaan.

Verrattuna suomalaiseen kirjanpitoikäntöön voivat tasetta kasvattaa tase-erien käypään arvoon arvostamisen lisäksi ainakin rahoitusleasingsopimukseen liittyvien omaisuuserien ja vastuiden sekä joidenkin eläkevastuiden ottaminen mukaan taseeseen, tiettyjen, esimerkiksi tuotekehitysmenojen aktiivoinnit sekä muutokset vaihto-omaisuuden tai laskennallisten verosaamisten ja –velkojen arvostusperiaatteissa. Tase voi kasvaa sen seurauksena, että säännöllisten liikearvopoistojen sijasta kirjataan arvonalentumistestausten perusteella mahdollisia arvonalentumistappioita.. Taseen loppusummaa voivat puolestaan pienentää ainakin muutokset omien osakkeiden esittämistavassa.

IFRS ei sisällä tarkkaa tasekaavaa, vaan IAS 1-standardissa on määritelty ne tiedot, jotka vähintään on sisällytettävä taseeseen. Nämä vähimmäistiedot ovat:

- aineelliset käyttöomaisuushyödykkeet
- sijoituskiinteistöt
- aineettomat hyödykkeet
- rahoitusvarat (pois lukien seuraavassa kohdassa mainitut sijoitukset, myyntisaamiset ja muut saamiset sekä rahavarat)
- sijoitukset, joiden kirjanpitoarvo on määritelty pääomaosuusmenetelmää käyttäen
- biologiset hyödykkeet
- vaihto-omaisuus
- myyntisaamiset ja muut saamiset
- rahavarat
- ostovelat ja muut velat
- varaukset
- rahoitusvelat
- verotettavaan tuloon perustuvat verovelat ja -saamiset

- laskennalliset verovelat ja –saamiset
- omassa pääomassa esitettävä vähemmistön osuus
- emoyhtiön omistajille kuuluva oma pääoma

3.1 ARVOSTUSMENETELMÄT

Keskeiset arvostusmenetelmät (eli –mallit) ovat arvostaminen hankintamenuon (hankintamenuomalli) ja uudelleenarvostaminen käypään arvoon (uudelleenarvostamismalli) tai käypään arvoon arvostaminen (käyvän arvon malli).

Hankintamenu määritellään hyödykkeen hankkimisesta suoritettujen rahavarojen määräksi tai muun annetun vastikkeen käyväksi arvoksi hankinta- tai valmistusajankohtana. IAS 16 määrää aineellisen käyttöomaisuushyödykkeen hankintamenuon sisällön tarkasti.

IAS 16:n mukaan hankintamenuon sisällytetään myös kiinteitä menuja. Lisäksi hankintamenuon kuuluvia menuja ovat mm. tullit, sijaintipaikan pohjatoista johtuvat menu, asentamismenu sekä arkkitehtien ja insinöörien asiantuntijapalkkiot. Mikäli käyttöomaisuus rakennetaan itse, voidaan hankintamenuon sisällyttää korkomenuja IAS 23-standardin mukaisesti.

Muiden erien, mm. parannustöiden ja avustusten sisällyttämisestä hankintamenuon on annettu ohjeet. Samoin määritellään hankintamenuon määrä hankinnan tapahtuessa vaihdolla.

Uudelleenarvostusmallia käytettäessä käyttöomaisuushyödyke merkitään taseeseen uudelleenarvostukseen perustuvaan määrään, joka on uudelleenarvostuspäivän käypä arvo oikaistuna kertyneillä poistoilla ja arvonalentumistappioilla. Aineellisten käyttöomaisuushyödykkeiden käypä arvo on yleensä niiden arviointiin perustuva markkina-arvo (IAS 16). Aineettomien käyttöomaisuushyödykkeiden kohdalla uudelleenarvostusta voidaan käyttää vain, jos arvo pystytään määrittämään kyseisen hyödykkeen toimivien markkinoiden perusteella (IAS 38).

Uudelleenarvostusmenettelyn tulee olla säännöllistä ja koskea koko ryhmää, johon hyödyke kuuluu. Aineettomien käyttöomaisuushyödykkeiden kohdalla koko ryhmän uudelleenarvostamisesta voidaan tinkiä, jos osalle hyödykkeistä ei ole olemassa toimivia markkinoita. Uudelleenarvostamisen tarkoituksena on, että taseessa esitetty hyödykkeen arvo on mahdollisimman lähellä omaisuuden käypää arvoa tilinpäätöshetkellä.

Uudelleenarvostusmenetelmän seurauksena omaan pääomaan syntyy uudelleenarvostusrahasto. Käyttöomaisuushyödykkeiden uudelleenarvostuksesta johtuva kirjanpitoarvon lisäys kirjataan tähän uudelleenarvostusrahastoon.

Käypä arvo on esitettävä liitetiedoissa kaikista rahoitusvarojen ja -velkojen ryhmään kuuluvista eristä (IAS 32). Rahoitusvaroihin tai –velkoihin kuuluvan erän käypä arvo voidaan määrittää yhtä tai useampaa yleisesti hyväksyttyä menetelmää käyttäen (esim. markkinahinta, rahavirtojen diskonttaaminen, optionhinnoittelumallit). Käypiä arvoja koskeva informaatio sisältää myös

tiedot käytetystä menetelmästä ja kaikista merkittävistä olettamuksista, jotka on tehty sitä sovellettaessa.

3.1.1 Arvon alentumisen testaaminen

Arvonalentumistesti määritellään IAS 36:ssa. Sen avulla pyritään selvittämään, onko omaisuuserän tai rahavirtaa tuottavan yksikön kirjainpitoarvo alentunut. Kirjanpitoarvon vertailuarvoksi lasketaan kyseisen omaisuuserän tai yksikön kerrytettävissä oleva rahamäärä, joka on omaisuuserän tai yksikön käyttöarvo eli diskontattujen tulevien kassavirtojen nykyarvo tai sitä korkeampi käypä arvo oikaistuna myynnistä aiheutuneilla menoilla.

Arvonalentumisen testaus tulee kysymykseen silloin, kun yritys käyttää tilinpäätöksessään joko hankintameno- tai uudelleenarvostusmallia.

IAS 36 Omaisuuserien arvon alentuminen -standardia sovelletaan periaatteessa kaikkiin niihin omaisuuseriin, joihin ei ole annettu erikseen arvonalentumista koskevia ohjeita. Standardin tärkeimmät soveltamiskohteet ovat

- aineelliset käyttöomaisuushyödykkeet (ml. rahoitusleasingsopimukset)
- aineettomat hyödykkeet (ml. rahoitusleasingsopimukset)
- sijoituskiinteistöt, joita ei arvosteta käypään arvoon
- sijoitukset tytä-, osakkuus- ja yhteisyhtiöihin

Tase-eriä, joille on olemassa omat standardinsa ja joille ei siis arvonalentumistestiä tehdä, ovat mm.

- vaihto-omaisuus
- pitkäaikaishankkeet
- laskennalliset verosaamiset
- työsuhde-etuudet
- rahoitusinstrumentit, jotka kuuluvat IAS 39:n soveltamisalaan
- käypään arvoon arvostettavat sijoituskiinteistöt
- biologiset hyödykkeet
- aineettomat hyödykkeet, jotka aiheutuvat vakuutus sopimukseen perustuvista oikeuksista
- myytävänä olevat pitkäaikaiset omaisuuserät ja lopetetut toiminnot (IFRS 5)

Suomalaisessa kirjanpito käytännössä kirjataan arvonalentumisia vain silloin, kun omaisuuden arvo on alentunut pysyvästi. IFRS -standardien mukaan kirjaus tehdään myös silloin, kun arvonalentuminen on tilapäistä. IFRS vaatii myös aikaisemmin tehdyn arvonalentumistappion peruuttamisen, mikäli olosuhteet ovat muuttuneet siten, ettei arvonalentuminen ei ole enää voimassa.

3.1.2 Testauksen tarve

Tilinpäätöstä tehdessään yrityksen tulee ottaa kantaa siihen, onko olemassa merkkejä siitä, että omaisuuserien arvot olisivat saattaneet alentua. Mikäli näin on, tulee omaisuuden arvo eli kerrytettävissä oleva rahamäärä määrittää.

Yrityksen ulkopuolelta tulevia merkkejä siitä, että omaisuuden arvot olisivat saattaneet alentua, voivat olla mm.

- teknologiassa, markkinoilla tai lainsäädännössä tapahtuneet muutokset
- korkotason nousu
- omaisuuden markkina-arvon lasku

Yrityksen sisältä tulevia viitteitä arvonalentumistestin tekemiseksi voivat olla mm.

- omaisuuserän vanhentuminen
- suunnitellut muutokset toiminnan uudelleenjärjestämiseksi
- toteutuneiden rahavirtojen jääminen selvästi budjetoituja alhaisemmiksi

3.1.3 Testattavan kokonaisuuden määrittäminen

Kirjanpitolain mukaan arvonalentumista tarkastellaan hyödykekohtaisesti. IFRS-käytännössä arvonalentumistestauksen kohteena tulee olla pienin sellainen kokonaisuus, joka tuottaa itsenäistä rahavirtaa (=rahavirtaa tuottava yksikkö). Käytännössä siis testattavat yksiköt saattavat muodostua varsin suuriksi. Koska liikearvo ei tuota itsenäisesti rahavirtaa, tulee se yhdistää aina johonkin rahavirtaa tuottavaan yksikköön. Tällöin rahavirtaa tuottava yksikkö ei kuitenkaan saa olla suurempi kuin segmenttiraportoinnin kohteena oleva kokonaisuus.

Testauskohteen määrittämisessä voidaan tarkastella seuraavia seikkoja:

- millaisia osia yrityksestä voidaan tarvittaessa irrottaa muun toiminnan siitä kärsimättä
- millaisia kokonaisuuksia yrityksen suunnittelu- ja valvontajärjestelmät käsittelevät
- ovatko yksikön tuotteiden markkinat pääasiassa yrityksen ulkopuolella tai löytyykö tuotteille muutoin aito markkinahinta
- liittyvätkö tuotanto- ja markkinointitoiminnot niin olennaisesti yhteen, että tarkasteltavaksi on otettava koko ketju

3.1.4 Kerrytettävissä oleva rahamäärä

Arvonalentumistestauksessa kerrytettävissä olevaa rahamäärää verrataan omaisuuden tasearvoihin. Kerrytettävissä oleva rahamäärä on joko omaisuuden **nettomyyntihinta** tai sitä korkeampi **käyttöarvo**.

Nettomyyntihinta (markkina-arvo) on hyödykkeestä aidoilla markkinoilla saatava rahamäärä oikaistuna myynnistä aiheutuvilla kustannuksilla. Nettomyyntihintaa voidaan käyttää, jos se on saatavissa tai arvioitavissa ja sitä käytetään aina, kun yrityksellä on tarkoitus luopua omaisuuserästä.

Käyttöarvo on hyödykkeen käytöstä saatavien tulevien kassavirtojen nykyarvo lisätynä omaisuuden luovutuksesta saatavalla summalla. Menneiden vuosien toteutuneita kuluja ei oteta huomioon. Käyttöarvon laskenta sisältää siis useita yritysjohton harkinnanvaraisia tekijöitä, eikä mitään yleispäteviä olettamuksia ja laskentamalleja ole annettavissa.

Kerryttävissä oleva rahamäärää määritetään ensisijaisesti omaisuuserittäin. Tuolloin omaisuuserän tulee tuottaa tuloa muista tase-eristä riippumatta. Jos näin ei ole, määritetään rahavirta suuremmalle, tuloa tuottavalle kokonaisuudelle.

3.1.5 Tulevien rahavirtojen määrittelyminen ja diskonttaus korko

Hyödykkeen tai tietyn yksikön tuottaman rahavirran ennustamiseen liittyy runsaasti harkinnanvaraisia tekijöitä. Lähtökohtana voidaan pitää yrityksen budjetteja, joita laadittaessa on otettu huomioon sekä yritykseen sen ulkopuolelta vaikuttavat tekijät että yrityksen itsensä tekemät suunnitelmat.

Omaisuuserän tuloa tuottavaa vaikutusta arvioidaan hyödykkeen nykykunnan perusteella ottaen huomioon vain korjaus- ja ylläpitoinvestoinnit. Rahavirrat eivät saa sisältää rahoituksesta eivätkä tuloveroista johtuvia maksuja.

Luotettava budjetti on laadittavissa yleensä 3 - 5 vuodelle. Tätä pidempää ennustekautta on perusteltua käyttää vain silloin, kun suunnitteilla on suuria investointeja, joiden vaikutukset konkretisoituvat vasta usean vuoden kuluttua.

Budjetoidun kauden jälkeiset rahavirrat määritellään usein viimeisen ennustevuoden tasolle tai maltillisen kasvun pohjalta. Jos omaisuuserällä on selvästi määritelty vaikutusaika, ulotetaan tarkastelu tuolle ajalle ja tuolloin omaisuudesta saatava jäännösarvo diskonttataan nykyhetkeen.

Omaisuuden käyttöarvo saadaan diskonttaamalla tulevat rahavirrat ennen korkoja ja veroja nykyhetkeen. Yleensä oletetaan, että rahavirrat ajoittuvat vuoden loppuun. Käytettäessä vuoden keskimääräisiä arvoja saadaan jonkin verran korkeampia nykyarvoja kuin edellisessä tapauksessa olettaen, että kasvavirrat ovat positiivisia.

Jos ennusteiden rahavirrat on määritelty niin, että mahdollisen inflaation vaikutukset on jo otettu huomioon, tulee diskonttauskorkona käyttää nimelliskorkoa. Jos taas budjetointi on tehty kiinteällä hintatasolla, otetaan inflaation vaikutus huomioon korkokantaa määriteltäessä.

Käytettävään korkokantaan vaikuttaa sijoittajien pääomapanokselle asetama tuottovaatimus ja se riski, joka sijoitukseen liittyy. Korkokannan on kuvastettava sijoittajien vastaavariskiselle sijoitukselle markkinoilla edellyttämää korkoa. Käytännössä useimmiten diskonttauskorkona käytetään yrityksen pääomakustannusten painotettua keskiarvoa WACCia (Weighted Average Cost of Capital), jossa otetaan huomioon korkojen verovähennyskelpoisuus.

3.2 TASEKAAVA

Taseen esimerkinomainen kaava on esitetty alla (KHT-yhdistyksen malli):

VARAT

Pitkäaikaiset varat

Aineelliset käyttöomaisuushyödykkeet
Liikearvo
Muut aineettomat hyödykkeet
Sijoituskiinteistöt
Osuudet osakkuusyrytyksissä
Muut rahoitusvarat
Saamiset
Laskennalliset verosaamiset

Lyhytaikaiset varat

Vaihto-omaisuus
Myyntisaamiset ja muut saamiset
Ennakkomaksut
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvarat
Rahavarat
Myytävänä olevat pitkäaikaiset varat

VARAT YHTEENSÄ

OMA PÄÄOMA JA VELAT

Emoyrityksen omistajille kuuluva oma pääoma

Osakepääoma
Ylikurssirahasto
Omat osakkeet
Muuntoerot
Arvonmuutosrahasto/Uudelleenarvostusrahasto
Kertyneet voittovarot

Vähemmistön osuus

Oma pääoma yhteensä

Pitkäaikaiset velat

Laskennalliset verovelat
Eläkevelvoitteet
Varaukset
Korolliset velat
Muut velat

Lyhytaikaiset velat

Ostovelat ja muut velat
Kauden verotettavaan tuloon perustuvat verovelat
Varaukset
Lyhytaikaiset korolliset velat

Myytävänä oleviin pitkäaikaisiin omaisuuseriin liittyvät velat

Velat yhteensä

OMA PÄÄOMA JA VELAT YHTEENSÄ

3.3 VARAT

Taseen vastaavien varat jaetaan ensisijaisesti lyhytaikaiseen ja pitkäaikaiseen osaan. Jos toiminnan luonne sitä puoltaa, voidaan jako jättää tekemättä ja esittää varat likvidiysjärjestyksessä.

Varoihin kuuluva erä luokitellaan lyhytaikaiseksi, kun

- sen odotetaan realisoituvan yrityksen tavanomaisen toimintasyklin aikana tai
- sitä pidetään hallussa myyntitarkoituksessa ja myynnin odotetaan realisoituvan 12 kuukauden kuluessa tilinpäätöksestä tai
- se kuuluu rahavaroihin, joiden käyttöä ei ole rajoitettu.

Muut varat luokitellaan pitkäaikaisiksi.

3.3.1 Aineelliset käyttöomaisuushyödykkeet

Aineellisen hyödykkeen määritelmä (IAS 16) on, että

- yritys pitää hyödykettä hallussaan käyttääkseen sitä tavaroiden ja palvelujen tuottamiseen, hallinnollisiin tarkoituksiin tai vuokratakseen sen ja
- sitä odotetaan käytettävän useammalla kuin yhdellä tilikaudella.

IAS 16 ei koske seuraavia hyödykkeitä, joilla on omat standardinsa:

- biologiset hyödykkeet (IAS 41, Maatalous)
- leasingsopimukset (IAS 17)
- sijoituskiinteistöt (IAS 40)

Aineellinen hyödyke voidaan kirjata, kun

- siitä saatava hyöty koituu yritykselle ja
- hyödykkeen hankintameno on luotettavasti määriteltävissä.

Hyödykkeet voidaan merkitä taseeseen joko

- kertyneillä poistoilla ja arvonalentumistappioilla vähennettyyn hankintamenuon (hankintamenomalli) tai
- uudelleenarvostukseen perustuvaan määrään vähennettynä uudelleenarvostuksen jälkeen kertyneillä poistoilla ja arvonalentumistappioilla (uudelleenarvostusmalli).

Mikäli uudelleenarvostuksia tehdään, ne on tehtävä säännöllisesti, ei kuitenkaan välttämättä vuosittain, ja käyttöomaisuusryhmittäin.

Hankintameno poistetaan systemaattisella tavalla hyödykkeen taloudellisen vaikutusajan kuluessa. Poistomenetelmän tulee kuvastaa sitä, miten yritys käyttää hyväkseen hyödykkeeseen liittyvää taloudellista hyötyä. Poistomenetelminä IAS 16 mainitsee seuraavat:

- tasapoisto,
- degressiivinen menetelmä ja
- käytön mukainen menetelmä.

Poistot tehdään myös uudelleenarvostetuista määristä.

Uudelleenarvostuksesta johtuva käyttöomaisuushyödykkeen kirjanpitoarvon muutoksen vastakirjaus tehdään joko tuloslaskelmaan tai suoraan uudelleenarvostusrahastoon. Lähtökohtana on vertailu alkuperäiseen kirjanpitoarvoon: mikäli uudelleenarvostuksen perusteella saatu uusi arvo on alkuperäistä arvoa alempi, tehdään kulukirjaus tuloslaskelmaan. Mikäli arvo on korkeampi, muodostuu taseeseen uudelleenarvostusrahastoa. Mikäli taas seuraava uudelleenarvostus alentaa arvoa, vähennetään alentuminen ensin uudelleenarvostusrahastosta. Tämän jälkeen alkuperäisen arvon alittuessa tehdään kulukirjaus tuloslaskelmaan.

3.3.1.1 Biologiset hyödykkeet

Maataloustoiminnalla (**IAS 41**) tarkoitetaan toimintaa, jossa yritys hallitsee elävien eläinten tai kasvien biologista muuttumista myyntiä varten, muuttumista maataloustuotteiksi tai muiksi biologisiksi hyödykkeiksi.

Seuraavassa taulukossa esitetään esimerkkejä biologisista hyödykkeistä, maataloustuotteista sekä tuotteista, jotka syntyvät jalostuksen tuloksena korjuun jälkeen:

Biologiset hyödykkeet	Maataloustuotteet	Tuotteet, jotka syntyvät jatkojalostuksen tuloksena korjuun jälkeen
Lammas	Villa	Lanka, matto
Puut istutetussa metsässä	Kuitu- ja tukkipuu	Puutavara
Kasvit	Puuvilla Korjattu sokeriruoko	Lanka, vaatteet Sokeri
Lypsykarja	Maito	Juusto
Porsaat	Teurastettu ruho	Makkarat, käsitellyt kinkut
Pensaat	Lehdet	Tee, kuivattu tupakka
Viiniköynnökset	Rypäleet	Viini
Hedelmäpuut	Poimitut hedelmät	Jalostetut hedelmät

Standardi 41 ei koske maa-alueita, joiden arvostuksen suhteen yritys noudattaa IAS-standardia 16 tai 40, riippuen siitä kumpi näistä on asianmukainen kulloiseenkin tilanteeseen. Tämä standardi ei myöskään koske maataloustoimintaan liittyviä aineettomia hyödykkeitä (IAS 38).

Standardissa edellytetään hyödykkeiden arvostamista käypään arvoon vähennettynä arvioiduilla myyntiin liittyvillä menoilla. Mikäli käypää arvoa ei ole määritettävissä luotettavasti, käytetään alkuperäistä hankintamenoa vähennettynä kertyneillä poistoilla ja arvonalentumistappioilla.

Käyvän arvon muutokset kirjataan tulosvaikutteisesti sillä tilikaudella, jonka aikana ne ovat tapahtuneet.

IAS-standardi 41 tuo myös metsät maatalouden standardien piiriin, koska puut on luokiteltu biologisiksi tuotteiksi. Näin ollen metsien arvostus tilinpäätöksessä muuttuu oleellisesti aikaisemmasta käytännöstä, jolloin metsän arvonmuutokset kirjattiin taseeseen arvonkorotuksina.

IFRS-käytännön mukaan metsät pitää kirjata taseeseen käypiin arvoihin. Standardin käyttöönoton yhteydessä tehty arvostus kirjataan suoraan taseen

omaan pääomaan vähennettynä laskennallisilla veroilla ja kokonaisuus lisätään käyttöomaisuuteen. Kasvun, hinnan ja muiden muuttujien aiheuttamat muutokset kirjataan tuloslaskelmaan.

Pitkän kasvuajan (60 - 120 vuotta) metsäomaisuuden arvostamisessa käytetään yleisesti hyväksytyjä arvostusmenetelmiä. Nämä perustuvat kestävään metsänhoitoon, joka huomioi kasvupotentiaalin. Ennustettuun puun kasvuun perustuvat tulevat vuosittaiset hakkuut kerrotaan toteutuneilla puun hinnoilla, mistä vähennetään lannoitteiden ja hakkuiden kustannukset. Biologisten hyödykkeiden käypä arvo mitataan hakkuun nykyarvona, joka perustuu tuottavan metsäalueen kasvukauteen ja joka huomioi ympäristörajoitukset ja muut varaukset. Fyysisesti maaperässä kiinni oleva biologinen hyödyke arvostetaan erillään maa-alueesta.

3.3.1.2 Vuokrasopimukset

Vuokrasopimukset jaetaan IAS 17:n mukaan

- rahoitusleasingsopimukseen ja
- muihin vuokrasopimukseen.

Jaottelun perusteena on vuokrakohteen riskien ja etujen kohdentuminen. Rahoitusleasingsopimus on sopimus, jonka mukaan vuokrakohteeseen liittyvät riskit ja edut siirtyvät olennaisilta osin vuokralle ottajalle. Kaikki muut sopimukset luokitellaan muiksi vuokrasopimuksiksi.

IAS 17 ei koske sellaisia palvelusopimuksia, jotka eivät siirrä hyödykkeiden käyttöoikeutta sopimusosapuolten välillä. Sitä ei sovelleta uusiutumattomien luonnonvarojen etsintään ja käyttöön eikä tekijänoikeuksia ja vastaavia koskeviin lisenssisopimuksiin. Lisäksi standardin ulkopuolelle jäävät biologiset hyödykkeet (IAS 41) ja sijoituskiinteistöt silloin, kun vuokrasopimusta ei tulkiteta rahoitusleasingsopimukseksi (IAS 40).

Vuokralle antaja (valmistaja tai jälleenmyyjä) käsittelee rahoitusleasingsopimukseen liittyvää hyödykettä myytynä ja vuokralle ottaja ostettuna. Kun sopimus merkitään taseeseen ensimmäistä kertaa, lähtökohtana on, että se arvostetaan hyödykkeen käypään arvoon sopimuksen alkamishetkellä. Kirjanpitovelvollisen on kuitenkin laskettava käyvälle arvolle vertailuarvo, joka on vähimmäisvuokrien (-leasingmaksujen) nykyarvo. Näistä kahdesta alhaisempi merkitään taseeseen.

Omaisuuksi kirjattua sopimusta käsitellään kirjanpidossa ja tilinpäätöksessä samoin kuin muita yrityksen omistamia hyödykkeitä. Sille laaditaan poistosuunnitelma taloudellisen vaikutusajan ja tulontuottamiskyvyn perusteella. Taloudellista vaikutusaikaa saattaa rajoittaa vuokra-aika. Jos on kuitenkin kohtuullinen varmuus siitä, että esine siirtyy vuokra-ajan loputtua yrityksen haltuun, on poisto-aika esineen taloudellinen vaikutusaika.

Leasingvuokra jaetaan rahoitusmenoon ja velan maksuun. Tulokseen kirjattavan rahoitusmenon tulee vastata jokaisena tilikautena yhtä suurta prosent-

tiosuutta vuokratun hyödykkeen jäljellä olevasta velasta. Menetelmä vastaa annuiteettimenetelmää.

Alla on esitetty esimerkki leasingrahoitukseen liittyvistä rahavirroista ja kirjauksista (Lähde Rätty – Virkkunen: Kansainvälinen tilinpäätöskäytäntö – IAS-raportointi).

Perusoletukset

- 5 vuoden leasing sopimus
- koneen käypä arvo 165 000 €, sopimukseen sisältyvä jäännösarvo 12 000 €
- leasingmaksut maksetaan vuoden lopussa, 40 000 €/ vuosi
- odotettu jäännösarvo 2 000 €
- diskonttauskorko 10 %

Kirjausten perusteet

- vuokramaksujen nykyarvo 159 083 €
- tasekirjaus per koneet an leasingvelat 159 083 €
- vuosittainen poisto $(159\,083 - 2\,000)/5 = 31\,417$ €/v, poistoaika ei voi ylittää vuokra-aikaa, koska kone palautuu takaisin vuokralle antajalle

Korot ja lyhennykset

Vuosi	Leasingmaksu	Korko	Lyhennys	Leasingvelka
0				159 083
1	40 000	15 908	24 092	134 991
2	40 000	13 499	26 501	108 490
3	40 000	10 848	29 152	79 338
4	40 000	7 934	32 066	47 272
5	40 000	4 727	35 273	12 000

Tulosvaikutukset

Vuosi	1	2	3	4	5
Poistot	31 417	31 417	31 417	31 417	31 417
Korot	15 908	13 499	10 848	7 939	4 727

Myynti ja takaisinvuokraus

Tilinpäätösinformaation oikeellisuuden osalta otetaan kantaa erityisesti niihin myynti- ja takaisinvuokraustilanteisiin, joissa hyödykkeen käypä arvo myyntihetkellä poikkeaa sen myyntihinnasta.

Mikäli takaisinvuokraus on rahoitusleasing sopimus, mahdollinen kirjanpidollinen myyntivoitto merkitään taseeseen velaksi ja tuloutetaan vuokra-ajan kuluessa.

Jos takaisinvuokraustapahtuma luokitellaan muuksi vuokrasopimukseksi ja liiketoimi on perustunut käypään arvoon tai sopimushinta on tätä alempi, mahdollinen myynnissä syntynyt voitto tai tappio tuloutetaan heti. Poikkeus syntyy tilanteessa, jossa myyntihinta alittaa käyvän arvon ja tätä tappiota kompensoidaan alemmilla vuokrilla. Tällöin tappio aktivoidaan ja poistetaan hyödykkeen odotetun käyttöajan kuluessa. Vastaavasti käyvän arvon ylittävä osuus myyntihinnasta merkitään taseeseen velaksi ja kirjataan tulosvaikutteisesti hyödykkeen odotetun käyttöajan kuluessa.

3.3.2 Liikearvo

IFRS-säännösten mukaan konserniyritysten yhdistely konsernitilinpäätökseen tehdään aina hankintamenetelmällä (pooling-menetelmä on kielletty). Liikearvo on se erä, joka jää jäljelle, kun ostohinta on kohdistettu hankitun yhtiön käypään arvoon arvostetuille varoille ja veloille. IFRS 3:n mukaan liikearvo määritellään vastikkeen käyvän arvon ja todennettavissa olevien hankittujen nettovarojen erotukseksi. Liikearvon aktivointi on pakollista. Negatiivinen liikearvo tuloutetaan. Sitä ei siis ole mahdollista kirjata taseeseen konsernireserviksi eikä varojen puolella olevan liikearvon vähennykseksi.

Yrityskaupan yhteydessä ostettavan yhtiön taseesta poistuu siinä mahdollisesti oleva liikearvo, koska se sisältyy yhtiön käypään arvoon arvostettuihin varoihin.

IFRS 3:n **Liiketoimintojen yhdistäminen** mukaisesti liikearvosta ei tehdä suunnitelman mukaisia poistoja, vaan liikearvolle on tehtävä arvonalentumistesti vuosittain.

Arvonalentumistesti määritellään IAS 36:ssa. Sen avulla pyritään selvittämään, tulisiko sen rahavirtaa tuottavan yksikön, johon liikearvo liittyy, kirjanpitoarvoa alentaa. Vertailuarvoksi lasketaan kyseisen yksikön kerrytettävissä oleva rahamäärä käyttöarvon perusteella. Mikäli vertailuperusteen mukainen arvo on alempi kuin yksikön kirjanpitoarvo, tulee kirjata arvonalentumistappio ja se tulee kohdistaa ensin liikearvoon ja sen jälkeen muiden yksikköön kuuluvien hyödykkeiden tasearvoihin.

Liikearvosta tehtyjen arvonalentumisten palauttaminen on IFRS 3:n mukaan kiellettyä. Negatiivinen liikearvo tuloutetaan välittömästi.

3.3.3 Muut aineettomat hyödykkeet

IAS 38:n mukaan aineettomaksi, ei-monetääriseksi hyödykkeeksi voidaan kirjata erä, joka

- on yrityksen määräysvallassa,
- on yksilöitävissä (erotettavissa yleisluonteisesta liikearvosta) ja
- tuottaa tulevaisuudessa taloudellista hyötyä.

Aineettomia hyödykkeitä ovat tavaramerkit, patentit, tekijänoikeudet, tuotantomenetelmät, tilauskanta, asiakassuhteet yms. Nämä voidaan kuitenkin kirjata taseeseen vain silloin, kun ne on hankittu vastikkeellisesti. Näin tapahtuu esimerkiksi liiketoimintojen yhdistämisessä.

Liiketoimintojen yhdistämisessä hankittu aineeton hyödyke kirjataan omana eräänään, mikäli se on

- lakiin tai sopimukseen perustuva oikeus huolimatta siitä, onko kyseinen oikeus siirrettävissä tai erotettavissa yrityksestä tai muista oikeuksista, tai
- erotettavissa oleva
- ja sille on määritettävissä luotettavasti käypä arvo.

Yrityskauppojen yhteydessä saadaan näin paremmin näkymään, mistä kaupahintaa maksetaan. Konsernitaseessa voi täten esiintyä eriä, joita yksittäisen konserniyrityksen taseessa ei ole.

Sisäisesti aikaansaadun aineettoman hyödykkeen hankintameno sisältää vain ne menot, jotka ovat syntyneet tuotekehitysvaiheen aikana (ks. kohta 3.3.3.1). Yrityksen on pystyttävä osoittamaan, että tällaiset menot johtuvat välittömästi hyödykkeen luomisesta, muodostamisesta ja valmiiksi saattamisesta.

IAS 38 ei salli muiden pitkävaikutteisten menojen kaltaisia aktivointierä.

Aineettomat hyödykkeet jaetaan kahteen ryhmään:

- hyödykkeisiin, joilla on ajallisesti rajallinen käyttöikä ja
- hyödykkeisiin, joille ei ole määriteltävissä käyttöikää.

Näiden ryhmien kirjanpidollinen käsittely poikkeaa toisistaan. Rajallisen käyttöiän omaavat hyödykkeet poistetaan kyseisen käyttöajan kuluessa ja niihin sovelletaan yleisiä arvonalentumissäännöksiä (IAS 36). Mikäli käyttöikää ei ole määriteltävissä tai hyödyke ei ole vielä valmis käytettäväksi, hyödykkeiden arvoa testataan systemaattisesti vuosittain arvonalentumistesteillä.

Yksityiskohtaisia arvonalentumislaskelmia ei tarvitse tehdä, jos seuraavat ehdot täyttyvät:

- rahavirtaa tuottavan yksikön arvo, johon hyödyke kuuluu, ei ole olennaisesti muuttunut edelliseen vuoteen ja testaukseen verrattuna,
- edellisessä testauksessa käypä arvo on ylittänyt kirjanpitoarvon merkittävästi ja
- arvonalennuksen mahdollisuus ei ole todennäköinen.

3.3.3.1 Kehittämismenot

Yrityksen aineettomiin hyödykkeisiin liittyvien pitkäaikaisprojektien kehittämistoiminnasta syntyvät menot on pakko aktivoida, mutta vain mikäli kaikki seuraavat ehdot täyttyvät (IAS 38):

- yritys pystyy osoittamaan hyödykkeen teknisen käyttökelpoisuuden,
- aikoo saattaa kehitystyön loppuun,
- pystyy osoittamaan, miten hyödyke tuottaa vastaista taloudellista hyötyä tulevaisuudessa (olemassa olevat markkinat, sisäinen käyttökelpoisuus),
- yrityksellä on riittävät resurssit viedä kehitystyö loppuun ja
- menot ovat määritettävissä luotettavasti.

Esimerkkeinä kehittämistoiminnasta IAS 38:ssa mainitaan mm. seuraavat toiminnot:

- ennen tuotannon aloittamista tai käyttöä tapahtuva prototyyppien/mallien suunnittelu, rakentaminen ja testaus
- uutta teknologiaa käyttävien työkalujen, puristinten ja muottien suunnittelu
- sellaisen koelaitoksen suunnittelu, rakentaminen ja käyttö, joka ei ole niin suuri, että se pystyisi taloudellisesti kannattavaan kaupalliseen tuotantoon

- valitun vaihtoehtoisen uuden tai entistä paremman raaka-aineen, laitteen, tuotteen, prosessin, järjestelmän tai palvelun suunnittelu, toteuttaminen ja testaus

3.3.4 Sijoituskiinteistöt

Sijoituskiinteistö (IAS 40) on sellainen kiinteistö (maa-alue tai rakennus yms.), jota yritys (omistaja tai rahoitusleasingsopimuksessa vuokralle ottaja) pitää hallussaan hankkiakseen vuokratuottoa ja/tai omaisuuden arvonnousua.

Kiinteistöille, joita parhaillaan rakennetaan ja kunnostetaan käytettäväksi sijoituskiinteistöinä tulevaisuudessa ja jotka tullaan arvostamaan käypään arvoon, sovelletaan IAS 16:n hankintamenomallia kunnes kiinteistö on valmis ja siitä tulee sijoituskiinteistö.

Sijoituskiinteistö arvostetaan alun perin hankintamenoon, johon on myös sisällytetty välittömästi hankintaan liittyvät menot.

Alkuperäisen kirjaamisen jälkeen yrityksen tulee valita joko käyvän arvon malli tai hankintamenomalli ja soveltaa tätä menettelytapaa kaikkiin sijoituskiinteistöihinsä. Hankintamenomallia käytettäessä poistopohja kirjataan kuluksi hyödykkeen taloudellisen vaikutusajan kuluessa. Vaikutusajan määrittely perustuu hyödykkeen odotettuun käyttökelpoisuuteen yritykselle.

Käyvän arvon mallissa arvonmuutoksesta aiheutunut voitto tai tappio kirjataan aina tulosvaikutteisesti. Mikäli sijoituskiinteistö on sellainen, ettei yritys pysty jatkuvasti määrittämään sen käypää arvoa luotettavasti, vertailukelpoisia kauppvoja toteutuu markkinoilla harvoin ja muitakaan arvioita ei ole saatavissa, se tulee arvostaa hankintamenoon.

Sijoituskiinteistöjä koskevat liitetietovaatimukset ovat erittäin yksityiskohtaiset ja ne on määriteltävä erikseen käyvän arvon mallilla ja hankintamenomallilla arvostetuille kiinteistöille.

3.3.5 Osuudet osakkuusyhtymyksissä

Osakkuusyhtymys (IAS 28) on yritys, jossa sijoittajayhtymällä on huomattava vaikutusvalta ja joka ei ole sen tytäryhtymys eikä yhteisyhtymys.

Sijoitus osakkuusyhtymykseen merkitään pääsääntöisesti konsernitilinpäätökseen pääomaosuusmenetelmän mukaisesti. Käypään arvoon arvostetaan osakkuusyhtymykset, kun sijoittajina ovat pääomasijoittajat tai sijoitusrahastot.

Mikäli sijoittajayhtymys ei laadi konsernitilinpäätöstä, tulee sen kuitenkin antaa osakkuusyhtymyksiin tekemistään sijoituksista sama informaatio kuin niiden yritysten, jotka laativat konsernitilinpäätöksen. Tällöin sijoitus merkitään sijoittajan erillistilinpäätökseen joko

- hankintamenon määräisenä tai
- IAS 39:n mukaisesti

Jos osuuksista on tarkoitus luopua, ne tulee luokitella myytävissä oleviksi IFRS 5:n mukaisesti.

Konsernitilinpäätöksen liitetiedoissa esitetään luettelo ja kuvaus merkittävistä osakkuusyhtiöistä sekä selvitys omistusosuudesta ja osuuden äänivallasta, mikäli se poikkeaa omistusosuudesta. Lisäksi tulee ilmoittaa sijoitusten kirjanpidollisessa käsittelyssä sovelletut menetelmät.

3.3.6 Laskennalliset verosaamiset

Tuloslaskelman verot sisältävät IFRS-normiston mukaan tilikauden verojen ohella myös ns. laskennallisten verojen muutoksia. Laskennalliset verot aiheutuvat omaisuuserän tai velan verotuksellisen arvon ja sen taseeseen merkityn kirjanpitoarvon välisistä väliaikaisista eroista. Pysyvät erot verotuksen ja kirjanpidon tuloksen välillä eivät sen sijaan synnytä laskennallisia veroja.

Väliaikainen ero on jaksotuseroa laajempi käsite. Jaksotuserot ovat verotettavan tulon ja kirjanpidon tuloksen välisiä eroja, jotka purkautuvat yhdellä tai useammalla myöhemmällä tilikaudella. Väliaikaiset erot taas ovat omaisuuserän tai velan verotuksellisen arvon ja sen taseeseen merkityn kirjanpitoarvon välisiä eroja.

Väliaikaisia eroja syntyy IAS 12:n mukaan mm. seuraavissa tilanteissa:

- tytä-, osakkuus- tai yhteisytykset eivät ole jakaneet kaikkia voittojaan emoyritykselle tai sijoittajalle,
- omaisuuserät arvostetaan uudelleen, eikä vastaavaa oikaisua tehdä verotuksessa (mm. arvonkorotus) tai
- hankintamenomenetelmää sovellettaessa uuden tytäryrityksen osakkeiden hankintameno kohdistetaan hankituille, yksilöitävissä oleville varoille ja veloille niiden käyvän arvon perusteella, mutta verotuksessa ei vastaavaa oikaisua tehdä.

Vahvistetut tappiot rinnastetaan tilanteisiin, joissa on vähennyskelpoinen väliaikainen ero verotuksen ja kirjanpidon laskennan välillä. Ehdot tällaisen laskennallisen verosaamisen kirjaamiselle ovat tiukat. Yritys saa merkitä ne taseeseen vain silloin kun on todennäköistä, että yrityksellä on käytettävissä verotettavaa tuloa, jota vastaan verotuksessa vähennyskelpoiset tappiot voidaan hyödyntää. IAS 12:ssa luetellaan kriteerejä, joiden perusteella tätä voidaan arvioida.

Laskennallisia verosaamisia ei saa esittää taseen lyhytaikaisissa erissä.

3.3.7 Vaihto-omaisuus

Vaihto-omaisuutta ovat omaisuuserät, jotka on tarkoitettu myytäväksi tavantomaisessa liiketoiminnassa, ovat käsiteltävinä tuotantoprosessissa edellä tarkoitettua myyntiä varten tai ovat tuotantoprosessissa tai palveluja tuottaessa kulutettavaksi tarkoitettuja raaka-aineita tai tarvikkeita.

Vaihto-omaisuus arvostetaan hankintamenuun tai sitä alempaan netto-realisoituarvoon. IAS 2:n mukaan vaihto-omaisuuden hankintamenuun sisällytetään kaikki ne osto- ja valmistusmenot sekä muut menot, jotka ovat aiheu-

tuneet, jotta vaihto-omaisuus on saatu tarkasteluhetken sijaintipaikkaan ja tilaan. Hankintamenoon sisällytetään täten sekä valmistukseen liittyvät muutuvat että kiinteät menot.

Nettorealisointiarvo on tavanomaisessa liiketoiminnassa saatava arvioitu myyntihinta, josta on vähennetty arvioidut valmiiksi saattamisesta johtuvat menot sekä arvioidut myynnistä aiheutuvat välttämättömät menot.

Vaihto-omaisuuden hankintameno määrittämisessä käytetään joko FIFO-menetelmää tai painotetun keskihinnan menetelmää.

3.3.8 Myyntisaamiset ja muut saamiset

Myyntisaamisia käsitellään IAS 39:n mukaisesti ja ne kuuluvat *Yrityksen myöntämät lainat ja muut saamiset* -ryhmään. Lyhytaikaiset korottomat myyntisaamiset arvostetaan alkuperäisen laskun määrään. Pitkäaikaiset korottomat myyntisaamiset arvostetaan jaksotettuun hankintamenoon käyttämällä laskennallista korkoa, jonka arvioimiseksi annetaan IAS 18:ssa kaksi vaihtoehtoa:

- vastaavanlaisen instrumentin korko, jonka liikkeellelaskijalla on sama luottokelpoisuusluokitus tai
- korko, jolla instrumentin nimellisarvo tulee diskontatuksi tavaroiden ja palvelujen sen hetken käteismyynnin määräiseksi

Saamisesta syntynyt korkotuotto kirjataan ajan kulumisen perusteella saamisen efektiivisen tuoton (laskennallisen koron) mukaisesti.

Mikäli myyntisaamisiin liittyvät paljous- ja muut alennukset ovat luotettavasti arvioitavissa, ne tulee ottaa huomioon, kun tuottoa ensimmäistä kertaa merkitään kirjanpitoon. Myyntisaamisten arvonalentumiset kirjataan tulosvaikutteisesti. Arvonalentumiset ja luottotappiot eivät ole alun perin kirjattujen tuottojen oikaisuja, vaan ne esitetään tuloslaskelmassa kuluina.

3.3.9 Ennakkomaksut

Yrityksen maksamat ennakkomaksut kuuluvat *Yrityksen myöntämät lainat ja muut saamiset* -ryhmään. Ne arvostetaan alkuperäisen laskun mukaiseen määrään.

3.3.10 Muut rahoitusvarat ja saamiset

IAS 39 jaottelee rahoitusvarat neljään eri pääryhmään, jotka ovat

- käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvarat
- eräpäivään asti pidettävät sijoitukset
- yrityksen myöntämät lainat ja muut saamiset
- myytävissä olevat rahoitusvarat

Ryhmittelyä ei sellaisenaan vaadita esittämään taseessa tai liitetiedoissa, mutta sen perusteella yritys määrittelee kunkin rahoitusvarojen erän arvostustavan. Ensimmäisellä kerralla kirjanpitoon merkittäessä voidaan kuitenkin

kaikki rahoitusinstrumentit (sekä varat että velat) arvostaa käypään arvoon. Tämän arvostustavan muuttaminen myöhemmin ei ole sallittua. IFRS 7, joka astuu voimaan 1.1.2007, sääntelee tarkemmin rahoitusinstrumenteista annettavaa tietoa.

3.3.10.1 Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvarat

Näitä ovat rahoitusvarat, jotka on hankittu voiton saamiseksi lyhyellä aikavälillä (ns. kaupankäyntitarkoituksessa pidettävät) tai jotka ovat johdannaisso-pimuksiin (pl. suojausinstrumentit) perustuvia rahoitusvaroja, sekä muut tähän erään kirjattavaksi päätetyt rahoitusvarat. Näiden rahoitusvarojen käyvän arvon muutoksista johtuvat sekä realisoitumattomat että realisoituneet voitot ja tappiot kirjataan tulosvaikutteisesti sillä tilikaudella, jonka aikana ne ovat syntyneet.

Tähän ryhmään kuuluva erä merkitään alun perin kirjanpitoon käypään arvoon, johon ei sisällytetä transaktiomenoja.

Alkuperäisen kirjaamisen jälkeen yrityksen tulee arvostaa nämä rahoitusvarat mukaan lukien johdannaisso-pimuksiin perustuvat omaisuuserät käypään arvoon vähentämättä transaktiomenoja, joita yritykselle voi tulla myynnin tai muun luovutuksen yhteydessä. Varojen käypä arvo saadaan tilinpäätöspäivän julkisesta noteerauksesta tai se voidaan määrittää arviointimenetelmiä käyttäen. Näitä ovat esimerkiksi vastaavanlaisen instrumentin markkina-arvon käyttäminen, kassavirtojen diskonttaaminen ja optiohinnoittelumallit.

Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvarat ovat luonteeltaan pääasiassa lyhytaikaisia varoja.

3.3.10.2 Eräpäivään asti pidettävät sijoitukset

Tähän ryhmään sisältyvät IAS 39:n mukaiset eräpäivään asti pidettävät sijoitukset, joiden maksusuoritukset ovat kiinteitä, jotka erääntyvät tietynä päivänä ja jotka yrityksellä on vakaa aikomus ja kyky pitää eräpäivään saakka. Tällaisia rahoitusvaroja ovat mm. joukkovelkakirjalainat.

Kun eräpäivään asti pidettävät sijoitukset merkitään ensimmäisen kerran kirjanpitoon, ne tulee arvostaa käypään arvoon mukaan lukien transaktiomenot. Tämän jälkeen ne arvostetaan jaksotettuun hankintamenuun. Jaksotukset lasketaan käyttämällä efektiivisen koron menetelmää. Efektiivinen korko on se sisäinen korko, jolla rahoitusinstrumenttien tulevaisuuden kaikki rahavirrat tulevat samansuuruisiksi kuin ko. rahoitusvaran kirjanpitoarvo.

Alkuperäisen kirjaamisen jälkeen sijoituksesta vähennetään lyhennykset ja sitä oikaistaan kertyvillä jaksotuksilla ja arvonalentumistappioilla.

Esimerkki jaksotetusta hankintamenosta

Sijoituksena on valtion liikkeelle laskema velkakirja, jonka pääoma on 100 000 euroa, laina-aika 5 vuotta ja kuponkikorko 6 %. Samankaltaisten velkakirjojen markkinakorko on 7 %.

Jaksotettu hankintameno vuoden 1 alussa

Vuosi	Rahavirta	Diskonttaustekijä	Nykyarvo
1	6 000	1/1.07	5 607
2	6 000	1/1.07 ²	5 240
3	6 000	1/1.07 ³	4 898
4	6 000	1/1.07 ⁴	4 577
5	106 000	1/1.07 ⁵	75 577
			<u>95 900</u>

Jaksotettu hankintameno vuoden 2 alussa

Vuosi	Rahavirta	Diskonttaustekijä	Nykyarvo
1	6 000	1/1.07	5 607
2	6 000	1/1.07 ²	5 241
3	6 000	1/1.07 ³	4 898
4	106 000	1/1.07 ⁴	80 867
			<u>96 613</u>

Tulokseen tilikaudelle

Korkomaksu	6 000
Jaksotuksesta johtuva	<u>713 (96 613 – 95 900)</u>
	6 713

Esimerkki efektiivisestä korkokannasta

Sijoittaja merkitsee kokonaisuudessaan 25 000 euron lainan, joka lasketaan liikkeeseen hintaan 98 %, jolloin sijoitettava määrä on 24 500 euroa. Lainaan liittyy vuosikuponkikorko 10 %, ja laina-aika on 5 vuotta. Lasketaan efektiivinen korko.

$$24\,500 = \frac{2\,500}{(1+r)} + \frac{2\,500}{(1+r)^2} + \frac{2\,500}{(1+r)^3} + \frac{2\,500}{(1+r)^4} + \frac{27\,500}{(1+r)^5}$$

Vuotuinen efektiivinen korko on 10.53 %

Jaksotuksen ajoittaminen

Ajankohta	Jaksotettu hankintameno	Kuponki-korko	Jaksotusero	Korkotulo
1.1.2003		24 500		
31.12.2003	24 581	2 500	81	2 581
31.12.2004	24 670	2 500	89	2 589
31.12.2005	24 769	2 500	99	2 599
31.12.2006	24 879	2 500	109	2 609
31.12.2007	25 000	2 500	120	2 620

Kirjaukset

Ensimmäistä kertaa kirjattaessa

per Korkosijoitukset	25 000	an Lainan alennus	500
		an Pankkitili	24 500

Koron kirjaus

per Pankkitili	2 500	an Korkotuotto	2 581
per Lainan alennus	81		

Esimerkit ovat kirjasta Räty – Virkkunen: Kansainvälinen tilinpäätöskäytäntö – IAS-raportointi

Yrityksen tulee vuosittain arvioida, onko sijoituksen arvo alentunut edellisestä vuodesta. Mikäli arvo on alentunut, tulee arvonalentumistappio kirjata kyseessä olevalle tilikaudelle tulosvaikutteisesti. Arvonalentumismäärällä vähennetään sijoituksen tasearvoa.

Mikäli yrityksen tai lainan liikkeellelaskijan tilanne on muuttunut siten, että sijoitusta ei pidetä eräpäivään saakka, se tulee arvostaa käypään arvoon ja luokitella joko käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattaviin tai myytävissä oleviin rahoitusvaroihin.

Eräpäivään asti pidettävät sijoitukset ovat luonteeltaan pääasiassa pitkäaikaisia varoja.

3.3.10.3 Yrityksen myöntämät lainat ja muut saamiset

Yrityksen myöntämiin lainoihin ja muihin saamisiin kuuluvat kaikki sellaiset rahoitusvarat, joissa yritys on luovuttanut suoraan velalliselle rahaa (rahalaina) tai tavaraa (myyntisaaminen). Näitä rahoitusvaroja ei pidetä kaupankäyntitarkoituksessa eikä niitä luokitella eräpäivään asti pidettäviin sijoituksiin.

Saamiset, joilla on kiinteä eräpäivä (esim. lainasaamiset), arvostetaan jaksotettuun hankintamenuon efektiivisen koron menetelmää käyttäen. Arvonalentumistappiot kirjataan tulosvaikutteisesti kyseiselle tilikaudelle. Lisäksi arvonalentumisen määrällä on vähennettävä rahoitusvaroihin kuuluvaa erää. Arvonalentumistappiot on peruutettava ja rahoitusvaroissa olevan erän arvoa nostettava, mikäli seuraavina vuosina saamisten arvo on kohonnut.

Yrityksen myöntämät lainat ja muut saamiset, joilla ei ole määrättyä eräpäivää, arvostetaan hankintamenuon ja arvonalentumistappiot kirjataan tulosvaikutteisesti kyseiselle tilikaudelle. Lyhytaikaiset saamiset, joista ei makseta korkoa, esimerkiksi myyntisaamiset ja maksetut ennakot, arvostetaan pääsääntöisesti alkuperäisen laskun mukaisina.

Yrityksen myöntämät lainat ja muut saamiset voivat olla luonteeltaan joko pitkäaikaisia tai lyhytaikaisia rahoitusvaroja.

3.3.10.4 Myytävissä olevat rahoitusvarat

Tähän ryhmään sisältyvät ne rahoitusvarat, jotka eivät määritelmän mukaisesti sisälly mihinkään kolmesta edellä mainitusta erästä. Näitä varoja on tarkoitus pitää määrittelemätön aika ja ne voivat olla joko pitkäaikaisia tai lyhytaikaisia.

Kun myytävissä oleviin rahoitusvaroihin kuuluva erä merkitään alun perin kirjanpitoon, se tulee arvostaa käypään arvoon.. Välittömästi hankintaan liit-

tyvät menot sisällytetään kaikkien rahoitusvarojen alkuperäiseen kirjanpitoarvoon.

Alkuperäisen kirjaamisen jälkeen yrityksen tulee arvostaa myytävissä olevat rahoitusvarat käypään arvoon, joka saadaan tilinpäätöspäivän julkisesta noteerauksesta.

Mikäli näillä rahoitusvaroilla ei ole toimivia markkinoita eikä näin ollen markkina-arvoa pystytä määrittelemään luotettavasti, saadaan käypä arvo kohteen diskontattujen rahavirtojen perusteella tai muiden vastaavien sijoitusten markkina-arvojen perusteella.

Käyvän arvon muutokset kirjataan suoraan omaan pääomaan oman pääoman muutoksia koskevan laskelman kautta. Mikäli on olemassa objektiivista näyttöä (mm. liikkeellelaskijan merkittävät taloudelliset vaikeudet, konkurssi tms.) omaisuuserän arvon alentumisesta, suoraan omaan pääomaan merkitty kertynyt nettotappio poistetaan omasta pääomasta ja kirjataan tulosvaikutteisesti arvonalentumistappioksi. Mikäli käypä arvo vuodesta toiseen alenee, pitää arvonalentumistappio peruuttaa omasta pääomasta ja kirjata tulosvaikutteisesti. Tappio siirretään omasta pääomasta tuloslaskelmaan myös silloin, kun sijoitus myydään.

3.3.11 Rahavarat

Rahavaroja ovat käteinen raha, vaadittaessa maksettavat talletukset ja muut erittäin likvidit, riskittömät sijoitukset. Sijoitusta pidetään rahavaroina ainoastaan silloin, kun sillä on enintään noin kolmen kuukauden "juoksuaika" / maturiteetti hankinta-ajankohdasta lukien.

3.3.12 Myytävänä olevat pitkäaikaiset varat ja lopetetut toiminnot

Yhteisön on luokiteltava pitkäaikainen omaisuuserä myytävänä olevaksi, jos sen kirjanpitoarvoa vastaava erä tulee kertymään pääasiallisesti omaisuuserän myynnistä sen sijaan, että se kertyisi omaisuuserän jatkuvasta käytöstä. Lisäksi edellytetään, että myynnin on oltava erittäin todennäköinen vuoden kuluessa ja johto on sitoutunut siihen.

Edellä mainitut omaisuuserät esitetään taseessa erikseen. Ne arvostetaan kirjanpitoarvoonsa tai sitä alempaan, myynnistä aiheutuneilla menoilla vähennettyyn käypään arvoon. Poikkeuksen muodostavat ne omaisuuserät, joiden arvostamisen määrittelee jokin toinen standardi. Mahdollinen arvonalentumistappio kirjataan tulosvaikutteisesti.

Vastaavasti myytäväksi luokiteltujen, luovutettavien erien ryhmään sisältyvät velat esitetään erikseen. Näitä varoja ja velkoja ei saa netottaa keskenään.

3.3.13 Yhteenvedo omaisuuserien arvostamisesta

Omaisuuserä	Arvostusmenetelmä	Arvonmuutoksen kirjaustapa	
		Omaan pääomaan	Tuloslaskelmaan
Aineelliset käyttöomaisuushyödykkeet IAS 16	Vaihtoehtoisesti joko alkuperäinen hankintameno kertyneillä poistoilla ja arvonalentumisilla vähennettynä tai uudelleenarvostukseen perustuva arvo (markkina-arvo tai jälleenhankinta-arvo) vähennettynä arvostuksen jälkeen kertyneillä poistoilla. Jos käytetään jälleenhankinta-arvoa, on tehtävä arvonalentumistesti. Uudelleenarvostus tehdään määrävälein.	Mikäli uusi arvo on alkuperäistä korkeampi, kirjaus tehdään uudelleenarvostusrahastoon. Jos jatkossa arvo laskee, vähennykset uudelleenarvostusrahastoon niin pitkälle kuin aiempi korotus riittää.	Mikäli uusi arvo on alkuperäistä alhaisempi, kulu-kirjaus tehdään tuloslaskelmaan. Samoin uudelleenarvostusrahaston "loppumisen" jälkeen. Mikäli ensin on kirjattu tuloslaskelmaan arvonalennus, kirjataan myös arvonnou-sut tulokseen niin pitkälle kunnes ollaan alkuperäisessä, poistoilla vähennetyssä arvossa.
Rahoitusleasing IAS 17	Käypä tai sitä alempi vähimmäisvuokrien nykyarvo		Leasingvuokran rahoitusmeno-osa kirjataan korkokuluihin ja suunnitelman mukainen poisto poistoihin.
Aineettomat hyödykkeet jaetaan kahteen ryhmään IAS 38, IFRS 3			
1) Hyödykkeet, joilla on ajallisesti rajallinen käyttöikä	Hankintameno tai uudelleen arvostettu määrä vähennettynä kertyneillä poistoilla ja arvonalentumisilla.		Poistetaan määritellyn käyttöajan kuluessa.
2) Hyödykkeet, joilla ei ole määriteltävissä käyttöikää	Käypä arvo, joka saadaan vuosittaisilla testeillä.		Arvonalentumiset kirjataan kuluksi.
Liikearvosta on lisäohje	Käypä arvo, joka saadaan vuosittaisilla testeillä.		Arvonalentumiset kirjataan kuluksi. Alentumisten palauttaminen ei ole mahdollista.
Sijoituskiinteistöt IAS 40	Kirjataan alun perin hankintameno. Sen jälkeen valitaan joko käypä arvo tai hankintameno.		Valittu käypä arvo: arvonnoukset kirjataan aina tulosvaikutteisesti. Mikäli on valittu hankintameno: suunnitelman mukaiset poistot taloudellisen vaikutusajan kuluessa ja liitetiedoissa ilmoitetaan käypä arvo.
Osuudet osakkuusyriksissä IAS 28	Merkitään konsernitilinpäätöksen pääsääntöisesti pääomaosuuksien mukaisesti. Tällöin sijoitus merkitään alun perin kirjanpitoon hankintameno määrällisenä ja tämän jälkeen kirjanpitoa oikaistaan hankintamenoajankohdan jälkeen tapahtuneella muutoksella sijoittajan osuudessa sijoituskohteen nettovarallisuudesta.		Pääomaosuuksien menetelmää käytettäessä tuloslaskelmaan tulee osuus sijoituskohteen tuloksesta.

Vaihto-omaisuus IAS 2	Hankintameno tai sitä alhaisempi nettorealisointi-arvo		Normaalisti varaston muutoksen kautta
Biologiset hyödykkeet IAS 41	Arvostetaan käypään arvoon vähennettynä arvioituilla myyntiin liittyvillä menoilla. Mikäli käypää arvoa ei ole määritettävissä luotettavasti, käytetään alkupe- räistä hankintamenoa vähennetty- nä kertyneillä poistoilla ja ar- vonalenumistappioilla.	Standardin käyttöönoton yhteydessä metsään tehty arvostus kirjataan suo- raan taseen omaan pää- omaan vähennettynä laskennallisilla veroilla ja kokonaismäärä lisä- tään käyttöomaisuuteen.	Käyvän arvon muutokset kirjataan tulosvaikuttei- sesti sillä tilikaudella, jonka aikana ne ovat syntyneet.
Rahoitusinstru- mentit/ Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvarat IAS 39	Arvostetaan käypään arvoon,...		Käyvän arvon muutoksista johtuvat sekä realisoituneet että realisoitumat- tomat voitot ja tappiot kirjataan tulosvaikuttei- sesti niille tilikausille, joiden aikana ne ovat syntyneet.
Rahoitusinstru- mentit/ Eräpäivään asti pidettävät sijoituk- set IAS 39	Alun perin arvostetaan käypään arvoon, jonka jälkeen jaksotettuun hankintamenoan efektiivisen koron menetelmää käyttäen.		Mikäli arvo on alentunut, tulee arvonalenumistap- pio kirjata kyseessä ole- valla tilikaudella tulos- vaikutteisesti.
Rahoitusinstru- mentit/ Lainat ja muut saamiset IAS 39	Alun perin arvostetaan käypään arvoon, jonka jälkeen jaksotettuun hankintamenoan efektiivisen koron menetelmää käyttäen. Mi- käli saamisella ei ole eräpäivää, se arvostetaan hankintamenoan. Lyhytaikaiset saamiset, joille ei kerry korkoa, arvostetaan yleensä hankintamenoan.		Arvon alentumistappiot ja niiden palautukset kirja- taan tulosvaikutteisesti niille tilikausille, joiden aikana ne ovat syntyneet.
Rahoitusinstru- mentit/ Myytavissä olevat rahoitusvarat IAS 39	Alun perin arvostetaan käypään arvoon, jonka jälkeen käypään arvoon. Mikäli tämän erän käypä arvo ei ole luotettavasti määritet- tävissä, se saadaan kohteen dis- kontattujen rahavirtojen pohjalta tai muiden vastaavien sijoitusten markkina-arvojen perusteella.	Merkitään suoraan omaan pääomaan pää- oman muutoksia koske- van laskelman kautta.	Kun omaisuuserä myy- dään tai erän arvon alen- tumisesta on objektiivista näyttöä, kirjataan omaan pääomaan kertyneet voi- tot tai tappiot tulosvaikut- teisesti.
Myytävänä olevat pitkäaikaiset varat IFRS 5	Kirjataan kirjanpitoarvoon tai sitä alempaan myynnistä aiheutuvilla menoilla vähennettyyn arvoon.		Arvon alennus kirjataan tulosvaikutteisesti.

3.4 OMA PÄÄOMA

Oman pääoman ehtoinen instrumentti määritellään IAS 32:ssa sopimukseksi, joka osoittaa oikeutta yhtiön varoihin sen kaikkien velkojen vähentämisen jälkeen. Instrumentti luokitellaan sitä alun perin kirjanpitoon merkittäessä sen tosiasiallista luonnetta koskevan arvion perusteella.

Omalle pääomalle on tunnusomaista se, että se ei synnytä liikkeeseenlaskijal- le sopimukseen perustuvaa velvollisuutta luovuttaa käteisiä varoja tai muita rahoitusvaroja tai vaihtaa toista rahoitusinstrumenttia ehdoin, jotka saattavat osoittautua epäedullisiksi. Vaikka oman pääoman ehtoisen instrumentin halti-

jalla saattaa olla oikeus saada määräosuus osingoista tai muusta voitonjaosta, liikkeeseenlaskijalla ei ole sopimukseen perustuvaa velvollisuutta tällaisen voitonjaon suorittamiseen.

Liikkeeseenlaskijan tulee luokitella erikseen sellaisen rahoitusinstrumentin komponentit, jotka sisältävät sekä vieraan että oman pääoman luonteisen osuuden. Näitä ns. välirahoitusinstrumentteja ei voida esittää omana pääryhmänään taseen vastattavissa, vaan tällaiset erät on jaettava erikseen oman pääoman ja vieraan pääoman komponentteihin.

3.4.1 Osakepääoma

Osakepääomasta esitetään joko taseessa tai liitetiedoissa osakelajeittain

- enimmäisosakemäärä
- liikkeeseen laskettujen ja kokonaan maksettujen osakkeiden lukumäärä sekä liikkeeseen laskettujen ja osaksi maksettujen osakkeiden lukumäärä
- osakkeen nimellisarvo tai tieto siitä, että osakkeella ei ole nimellisarvoa
- tilikauden alun ja lopun osakemäärien välinen täsmäytyslaskelma
- kutakin osakelajia koskevat oikeudet, etuoikeudet ja rajoitukset sisältäen osingonjakoa ja pääoman palauttamista koskevat rajoitukset
- yrityksen itsensä tai sen tytär- tai osakkuusyriyten hallussa olevat osakkeet ja
- optioiden ja myyntisopimusten perusteella merkittävässä olevat osakkeet sekä tiedot niiden ehdoista ja määristä.

Omaa pääomaa koskevasta liiketoimesta, esimerkiksi osakkeiden liikkeeseenlaskusta, aiheutuvia välittömiä transaktiomenoja käsitellään IFRS-tilinpäätöksessä suomalaisesta nykykäytännöstä poiketen oman pääoman vähennyksenä.

3.4.2 Omat osakkeet

Omat osakkeet esitetään IFRS-tilinpäätöksessä nettoperiaatteen mukaisesti eli oman pääoman vähennyksenä taseessa. Omien osakkeiden hankinta esitetään tilinpäätöksessä oman pääoman vähennyksenä. Omien osakkeiden myynnistä, liikkeeseenlaskusta tai mitätöimisestä ei merkitä voittoa tai tappiota tuloslaskelmaan, vaan mahdollisesti saatu vastike esitetään tilinpäätöksessä oman pääoman muutoksena.

3.4.3 Muuntoerot

Itsenäisten ulkomaisten yksikköjen muuntamisesta syntyneet muuntoerot sisältyvät omaan pääomaan (IAS 21). Tässä erässä tapahtuneet muutokset esitetään oman pääoman muutoslaskelmassa (IAS 1). Myös itsenäisiin ulkomaisiin yksikköihin tehtyjen nettosijoitusten suojauksista syntyvät voitot ja tappiot sisältyvät muuntoeroihin silloin, kun suojauslaskennan edellytykset ovat täyttyneet.

3.4.4 Rahastot

Tilinpäätösinformaatioon on sisällytettävä kuvaus kunkin omaan pääomaan sisältyvän rahaston luonteesta ja tarkoituksesta.

Kansalliseen käytäntöön verrattuna uusi rahasto on **uudelleenarvostusrahasto (arvonmuutosrahasto)**, jossa tapahtuneet muutokset esitetään oman pääoman muutoslaskelmassa. Aineellisen käyttöomaisuushyödykkeen kirjanpitoarvon lisääntyessä uudelleenarvostuksen seurauksena lisäys hyvitetään suoraan uudelleenarvostusrahastoon. Tämä kuitenkin vain siinä tapauksessa, että uusi arvo ylittää alkuperäisen hankintamenon.

Alkuperäistä hankintamenoa voidaan pitää rajapintana, joka ratkaisee arvomuutoksen kirjaamisen taseen uudelleenarvostusrahastoon tai tuloslaskelmaan: mikäli arvo vaihtelee alkuperäisen poistoilla oikaistun hankintamenon yläpuolella, arvон muutokset kirjataan taseen uudelleenarvostusrahastoon, kun taas arvon vaihdella alkuperäisen hankintamenon alapuolella arvomuutokset näkyvät tuloslaskelmassa.

Uudelleenarvostusrahasto voidaan siirtää suoraan kertyneisiin voittovaroihin, kun arvonnousu realisoituu.

3.4.5 Kertyneet voittovarot

Kertyneet voittovarot sisältää myös päättyneen tilikauden tuloksen. Voittovarojen erittely esitetään oman pääoman muutoslaskelmassa.

3.4.6 Vähemmistön osuus

Vähemmistön osuus on esitettävä omassa pääomassa omana eränään. Tämä erä sisältää konsernitilinpäätöstä laadittaessa määritettävät vähemmistöjen osuudet tytäryhtiöiden nettovarallisuudesta. Erä koostuu sekä nettovarallisuudesta yhteenliittymän syntymisajankohtana että niistä oman pääoman muutoksista, jotka ovat tapahtuneet yhteenliittymisen jälkeen.

3.5 VELAT

Rahoitusvelkoihin sovelletaan samoja arvostusperusteita kuin rahoitusvaroihin (IAS 39). Arvostusperusteet on esitetty kohdassa 3.3.10.

3.5.1 Pitkäaikaiset velat

Yritys päättää toimintansa luonteen perusteella, esittääkö se lyhyt- ja pitkäaikaiset velat erikseen taseessa. Jos yritys päättää jättää erittelyn tekemättä, velat esitetään likvidiysjärjestyksessä. Joka tapauksessa kustakin velkaerästä on ilmoitettava se määrä, joka maksetaan kahtatoista kuukautta pitemmän ajan kuluttua.

Yrityksen on luokiteltava korolliset velkansa pitkäaikaisiksi, vaikka ne eräännyisivät maksettaviksi kahdentoista kuukauden kuluessa, mikäli alkuperäinen laina-aika on ollut kahtatoista kuukautta pitempi ja yritys aikoo uudistaa lai-

nan pitkäaikaisena. Lainan uudistamista koskeva sopimus on tehtävä ennen tilinpäätöksen hyväksymistä julkistettavaksi.

Jos velkaan liittyy kovenanti, joka edellyttää välitöntä takaisinmaksua tietyssä tilanteessa, velka luokitellaan tuossa tilanteessa pitkäaikaiseksi vain silloin, kun

- velkoja on suostunut olemaan vaatimatta maksua ehtojen täyttymättä jäämisen seurauksena ja
- kun ei ole todennäköistä, että muita ehtoja jäisi täyttymättä kahdentoista kuukauden kuluessa tilinpäätöspäivästä (IAS 1).

Korolliset velat esitetään taseessa omana eränään.

Rahoitusleasingsopimuksia on kuvattu tarkemmin taseen varojen käsittelyn yhteydessä. Tällaiseen sopimukseen liittyvä velka kirjataan taseeseen vuokrasopimuksen alkamisajankohtana pääsääntöisesti samansuuruisena kuin taseen varoihin kirjattu omaisuuserän arvo. Taseen leasingvelka vähenee vuosittain leasingmaksun lyhennysosuuden verran. Jos yritys on jakanut velkansa lyhyt- ja pitkäaikaisiin, myös leasingvelat on jaoteltava vastaavasti.

Rahoitusvelkoihin sovelletaan samoja arvostusperusteita kuin rahoitusvaroihin (IAS 39). Arvostusperusteet on esitetty kohdassa 3.3.10.

3.5.1.1 Laskennalliset verovelat

Laskennalliset verovelat syntyvät kirjanpidon ja verotuksen väliaikaisista eroista ja ne esitetään omana eränään taseessa.

Väliaikaisia eroja on tarkemmin käsitelty kohdassa *Laskennalliset verosääntelyt*. Laskennallisia verovelkoja ei saa esittää lyhytaikaisissa erissä.

3.5.1.2 Eläkevelvoitteet

Etuuspohjaisissa järjestelyissä yhtiöllä on vastuu henkilökuntansa tulevista eläkemaksuista, jonka vuoksi yhtiön varoihin tai velkoihin tulee kirjattavaksi tilinpäätöstä laadittaessa laskettava, vakuutusmatematiikkaan perustuva nettovelka- tai nettovarallisuuserä. Näissä varoissa ja veloissa tapahtuvat muutokset vaikuttavat yhtiön tulokseen.

Maksupohjaisissa järjestelyissä yhtiön vuosittain maksamat pakolliset eläkevakuutusmaksut ovat tuloslaskelmaan kirjattavia kuluja.

Suomalaisen eläkejärjestelmän mukaiset pakolliset eläkkeet käsitellään maksupohjaisina, jos ne on järjestetty vakuutusyhtiöiden kautta. *Eläkevelvoitteet*-erässä voi esiintyä sekä vapaaehtoisia että ulkomaisista konserniyhtiöistä tulevia eläkevelvoitteita.

3.5.1.3 Varaukset

IFRS-sääntelyssä pakollisia varauksia aiheuttavat tapahtumat, joiden perusteella yritykselle syntyy joko oikeudellinen tai tosiasiallinen velvoite (IAS 37). Varaus on velka, jonka toteutumisaikakohta tai toteutuva määrä on

epävarma. Tosiassiallinen velvoite on velvollisuus, jonka yritys on luvannut hoitaa tai jonka yrityksen voidaan toimintaperiaatteidensa perusteella olettaa hoitavan. Tällaisia voivat olla esimerkiksi ympäristövelvoitteet.

3.5.2 Lyhytaikaiset velat

Velka luokitellaan lyhytaikaiseksi, kun se maksetaan yrityksen normaalin toimintasyklin aikana tai se eräännyy kahdentoista kuukauden kuluessa tilinpäätöspäivästä. Osa lyhytaikaisista veloista, kuten ostovelat sekä henkilöstömenoja ja muita liiketoiminnan menoja koskevat siirtovelat, kuuluvat normaalin toimintasyklin käyttöpääomaan. Nämä erät sisällytetään lyhytaikaisiin velkoihin, vaikka ne eräännyisivät kahdentoista kuukautta pitemmän ajan kuluessa tilikauden päättymisestä (IAS 1).

Ostovelat ja muut vastaavat velat esitetään omana eränään, samoin lyhytaikaiset lainat ja korollisten velkojen lyhennyserät.

3.6 LIIKETOIMINTOJEN YHDISTÄMINEN

Liiketoimintojen yhdistämisiin (IFRS 3) sovelletaan hankintamenomenetelmää. Liiketoimintojen yhdistämisissä osapuolet eivät voi olla yhtäläisessä asemassa toisiinsa, vaan toisella on aina määräysvalta. Hankkijaosapuoli on se, joka saa määräysvallan. Määräysvallalla tarkoitetaan esimerkiksi oikeutta nimittää tai erottaa enemmistö yrityksen hallituksesta tai yhteisökokonaisuuden johtoryhmästä. Määräysvalta voidaan myös katsoa olevan osapuolella, jonka taseen käypä arvo on huomattavasti suurempi kuin toisen.

Mikäli liiketoimintojen yhdistäminen tapahtuu vaihtamalla osakkeita käteisvaroihin, on hankkijaosapuoli todennäköisesti se taho, joka luovuttaa käteisvaroja.

Yrityksen hankinnasta syntyy liikearvoa silloin, kun liiketoimintojen yhdistämisessä hankintameno ylittää hankinnan kohteen yksilöitävissä olevien varojen, velkojen ja ehdollisten velkojen nettomääräisen käyvän arvon. Liikearvo on arvostettava alkuperäisen kirjaamisen jälkeen hankintamenoon vähennettynä kertyneillä arvonalentumistappioilla. Liikearvosta ei enää saa tehdä poistoja, vaan liikearvo on testattava arvonalentumisen varalta vuosittain tai useamminkin, jos tapahtumat tai olosuhteiden muutokset viittaavat siihen, että omaisuuden arvo on mahdollisesti alentunut.

Mikäli hankkijaosapuolen osuus hankinnan kohteen varojen ja velkojen nettomääräisestä käyvästä arvosta ylittää hankintameno määrän, tulee erotus välittömästi tulouttaa.

Mikäli liiketoimintojen yhdistäminen tapahtuu vaiheittain, on jokainen kauppa arvostettava toteutumispäivän käypiin arvoihin. Mikäli yrityskauppa tehdään sellaisessa vaiheessa, että kaikkia arvioita käyvistä arvoista ei saada tilinpäätösajankohtaan mennessä, kirjataan tase-erät alustavaan arvoon ja oikaistaan lopullisen arvon selvittyä. Oikaisut on tehtävä kahdentoista kuukauden kuluttua hankinta-ajankohdasta. Liikearvoa ja myös ennen hankinta-

ajankohtaa tehtyjä poistoja oikaistaan hankinta-ajankohdasta alkaen, samoin tilikauden vertailutietoja.

Liiketoimintojen yhdistämisessä hankittu liikearvo on kohdistettava hankinta-ajankohdasta lähtien niille varallisuus- ja velkaryhmille, joiden odotetaan hyötyvän liiketoimintojen yhdistämisestä. Mikäli liikearvoa ei ole kohdistettu taseen varallisuus- ja velkaerille, tulee yrityksen antaa selvitys, miksi sitä ei ole voitu kohdistaa. Liikearvosta kirjattua arvonalentumistappiota ei saa peruuttaa myöhemmällä kaudella. Muiden erien arvonalentumistappion peruutus on mahdollista.

Liiketoimintojen yhdistämisessä varat ja velat kirjataan hankinta-ajankohdan käypiin arvoihin seuraavasti:

- Kaupankäynnin kohteena olevat rahoitusinstrumentit arvostetaan tarkasteluhetken markkinahintaan.
- Jos rahoitusinstrumenteilla ei käydä kauppaa toimivilla markkinoilla, arvioidaan käyvät arvot hyväksytyillä arvonmääritystekniikoilla
- Saamiset yms. arvostetaan nykyarvoon.
- Vaihto-omaisuuden arvona pidetään todennäköistä myyntihintaa vähennettynä keskeneräisten töiden loppuunsaattamisesta ja myynnistä aiheutuvilla kuluilla. Raaka-aineet arvostetaan jälleenhankinta-arvoon.
- Maa-alueet ja rakennukset arvostetaan markkina-arvoon.
- Koneet ja kalusto arvostetaan markkina-arvoon tai poistoilla vähennettyn jälleenhankinta-arvoon.
- Aineettomien hyödykkeiden käypä arvo on hankkijaosapuolen määriteltävä toimiviin markkinoihin perustuen tai jos toimivia markkinoita ei ole, niin parhaaseen käytettävissä olevaan tietoon perustuen (lisäohjeet IAS 38).
- Etuusperusteisiin järjestelyihin perustuvat työsuhde-etuudet arvostetaan nykyarvoon vähennettynä näihin liittyvien varojen käyvällä arvoilla.
- Verosaamista tai -velkaa määritettäessä otetaan huomioon verovaikutus, joka aiheutuu velkojen ja saamisten arvostamisesta käypiin arvoihin.
- Ostovelkojen, lyhyt- ja pitkäaikaisten lainojen, siirtovelkojen ja muiden velkojen arvostamiseen käytetään nykyarvoa.
- Tappiollisten sopimusten arvostamiseen käytetään nykyarvoa.
- Ehdollisten velkojen arvostamiseen käytetään määriä, jotka kolmas osapuoli veloittaisi ottaakseen ko. ehdolliset velat vastatakseen.

4 KONSERNIN TULOSLASKELMA

IFRS:n mukainen voitto tai tappio saattaa joissain tapauksissa poiketa kansallisen kirjanpitoikäytännön mukaisesta tuloksesta merkittävästi. Kokonaan uusina tuloksen muodostumiseen vaikuttavina erinä tulevat mukaan taseen erien uudelleenarvostamisen perusteella tietyin edellytyksin kirjattavat kulut ja tuotot. Uudelleenarvostamisia voidaan tehdä sekä aineellisiin että aineettomiin käyttöomaisuushyödykkeisiin ja niihin liittyviä periaatteita on tarkemmin käsitelty taseen käsittelyn yhteydessä.

Uudelleenarvostuksen lisäksi voivat merkittäviä tulokseen vaikuttavia tekijöitä olla ainakin liikearvopoistojen loppuminen, tuotekehitykseen liittyvien menojen aktivoinnit sekä muutokset vaihto-omaisuuden arvostamisperiaatteissa. Tulosta saattaa parantaa esimerkiksi tuotekehitysmenojen aktivointi. Toisaalta aktivoinneista tehtävät poistot heikentävät tulosta myöhempinä vuosina. Myös käyttöomaisuushyödykkeiden arvonalentumistestit saattavat aiheuttaa yllättäviä kuluja joinakin vuosina. On myös huomattava, että kaikki toiminnan tuotot ja kulut, lopetettavien liiketoimintojen tuottoja ja kuluja lukuun ottamatta, tulkitaan varsinaiseen liiketoimintaan kuuluviksi.

IFRS ei sisällä tarkkaa tuloslaskelmakaavaa, vaan IAS 1-standardissa on määritelty ne tiedot, jotka vähintään on sisällytettävä tuloslaskelmaan. Nämä vähimmäistiedot ovat

- Liikevaihto
- Rahoituskulut
- Osuus voitosta tai tappiosta osakkuus- ja yhteisyrityksissä, joihin sovelletaan pääomaosuusmenetelmää
- Välittömät verot
- Lopetettujen toimintojen voitto tai tappio ja lopetettujen toimintojen omaisuuserien käypään arvoon arvostamisesta aiheutuneiden voittojen tai tappioiden yhteismäärä
- Voitto tai tappio, josta erikseen
  - vähemmistölle kuuluva osuus
  - emoyhtiön omistajille kuuluva osuus

Lisäinformaationa on annettava esimerkiksi poistot ja henkilöstökulut. Lisäksi on erikseen raportoitava lopetettuihin tai lopetettaviin toimintoihin liittyvät erät. Mitään tuotto- tai kulueraa ei saa esittää satunnaisena.

Nykyisen tuloslaskelman tiedot ovat siis pääsääntöisesti riittävät. Tässä esityksessä on käyty läpi sekä kululajikohtainen että toimintokohtainen tuloslaskelmamalli sellaisena, että se täyttää IFRS-vaatimukset, ja kommentoitu IFRS:n vaatimaa käsittelyä.

4.1 KULULAJIKOHTAINEN TULOSLASKELMA

Kululajikohtaisen tuloslaskelman esimerkinomainen kaava (KHT-yhdistys) on seuraava:

Jatkuvat toiminnot

Liikevaihto

Liiketoiminnan muut tuotot

Valmiiden ja keskeneräisten tuotteiden varastojen muutos

Valmistus omaan käyttöön

Aineiden ja tarvikkeiden käyttö

Työsuhde-etuuksista aiheutuvat kulut

Poistot

Arvonalentumiset

Liikearvon arvonalentuminen

Liiketoiminnan muut kulut

Liikevoitto

Rahoitustuotot

Rahoituskulut

Osuus osakkuusyritysten tuloksesta

Voitto ennen veroja

Tuloverot

Tilikauden voitto jatkuvista toiminnoista

Lopetetut toiminnot

Tilikauden voitto lopetetuista toiminnoista

Tilikauden voitto

Jakautuminen

Emoyrityksen omistajille

Vähemmistölle

Laimentamaton osakekohtainen tulos (EUR), jatkuvat toiminnot

Laimennusvaikutuksella oikaistu osakekohtainen tulos (EUR), jatkuvat toiminnot

Laimentamaton osakekohtainen tulos (EUR), lopetetut toiminnot

Laimennusvaikutuksella oikaistu osakekohtainen tulos (EUR), lopetetut toiminnot

4.1.1 Liikevaihto

IAS 18:n mukaan yritykselle syntyy myyntituottoja, kun se on siirtänyt hyödykkeen omistamiseen liittyvät merkittävät riskit ja edut asiakkaalle. Rahoitusleasingsopimuksen vuokralle antaja (valmistaja tai myyjä) kirjaa tuloslaskelmaansa myyntitulon hyödykkeen luovutuksen perusteella.

Pitkäaikaishankkeen tulot ja menot jaksotetaan tilikausille hankkeen valmistamisasteen perusteella. Mikäli hankkeen lopputulos on arvioitavissa luotettavasti, tilinpäätöksessä esitetään työn valmistuneeseen osuuteen kohdistettavissa olevat tuotot, kulut ja voitto. Kirjaukset tehdään suoriteperusteisesti valmistusasteen mukaan. Jos hankkeen lopputulos on todennäköisesti voitollinen, mutta voiton määrää ei pystytä luotettavasti arvioimaan, hankkeen menot kirjataan kuluiksi tuloslaskelmaan niiden syntymiskaudella. Tuottoja kir-

jataan vain toteutuneita menoja vastaava määrä. Mikäli projekti arvioidaan tappiolliseksi, odotettavissa oleva tappio kirjataan kuluksi välittömästi.

Tuotot pidempikestoisista palveluista, esimerkkinä asennuspalvelut ja vastaavat, kirjataan valmistusasteen perusteella. Kertaluonteisten palvelujen kohdalla tuotot kirjataan, kun palvelu on suoritettu.

Liikevaihto ei sisällä lopetettujen ja lopetettavien toimintojen liikevaihtoa.

4.1.2 Liiketoiminnan muut tuotot

Tähän kirjataan kaikki liiketoiminnan muut tuotot. Edes suuret ja poikkeukselliset liiketoimintaan liittyvän käyttöomaisuuden myyntivoitot eivät IFRS:n mukaan ole satunnaisia tuottoja. Myytävinä olevia pitkäaikaisia omaisuuseriä ja lopetettavia toimintoja käsitellään IFRS 5:n mukaisesti.

4.1.3 Aineiden ja tarvikkeiden käyttö

Osatuloutettaviin projekteihin liittyvä aine- ja tarvikekäyttö kirjataan ylempänä liikevaihto-kohdassa esitettyjen periaatteiden mukaisesti joko valmistusasteen mukaisesti tai, jos hankkeen lopputulos ei ole luotettavasti arvioitavissa, kuluksi sillä tilikaudella, jolla se on syntynyt.

4.1.4 Työsuhde-etuudet

Palkat ja muut henkilöstöetuudet jaetaan IFRS:n mukaan lyhytaikaisiin työsuhde-etuuksiin (esimerkiksi palkat ja muut tavanomaiset työsuhde-etuudet), pitkäaikaisiin työsuhde-etuuksiin, irtisanomisen yhteydessä suoritettaviin työsuhde-etuuksiin ja omaan pääomaan sidottuihin etuuksiin. Lyhytaikaiset työsuhde-etuudet kirjataan aina kuluksi tuloslaskelmaan, sen sijaan muiden osalta käsittely vaihtelee seuraavan taulukon mukaisesti:

Työsuhde-etuus	Tuloslaskelmavaikutus (IAS 19)
Työsuhteen päättymisen jälkeiset työsuhde-etuudet	Maksupohjaiset järjestelyt => kuluksi tuloslaskelmaan Etuspohjaiset järjestelyt => nettomuutos tuloslaskelmaan
Muut pitkäaikaiset työsuhde-etuudet	Nettomuutos tuloslaskelmaan
Irtisanomisen yhteydessä suoritettavat etuudet	Tulosvaikutteisesti

Edellä mainittujen lisäksi on olemassa omaan pääomaan sidottuja etuuksia, esimerkiksi henkilöstölle myönnettyjä osakeoptioita (IFRS 2). Optioiden käypä arvo on määritettävä niiden myöntämispäivänä. Usein henkilöstölle myönnetyille osakeoptioille ei ole olemassa markkinahintoja, koska myönnettyihin optioihin liittyy ehtoja, jotka eivät koske kaupankäynnin kohteena olevia optioita. Jos ei ole olemassa ehdoiltaan samankaltaisia kaupankäynnin kohteena olevia optioita, myönnettyjen optioiden käypä arvo on määritettävä optionhinnoittelumallia käyttäen.

Kulukirjaus optiosta tehdään tuloslaskelmaan ja kulukirjauksen suuruinen vastaerä lisätään omaan pääomaan, joten oman pääoman määrä ei muutu. Kulukirjaus on käyvän arvon ja optiosopimuksessa määritellyn ostohinnan erotus. Syntynyt kulu jaetaan tasaisesti optio-oikeuden syntymisjaksolle (aika option myöntämisestä lunastusajan alkuun). Kulukirjaus pitää tehdä riippumatta siitä, saavuttaako osakekurssi toteutushinnan tai toteutetaanko optiot lopulta. Option arvoa ei tarkisteta jälkikäteen, vaikka option arvo muuttuisi, mutta ennustetta ja kulukirjausta täsmennetään, jos käy ilmi, että toteutuvien optioiden määrä on eri kuin on arvioitu.

4.1.5 Poistot ja arvonalentumiset

Poistot on tehtävä systemaattisesti hyödykkeen taloudellisen vaikutusajan kuluessa. Poistojen kirjaaminen aloitetaan siitä hetkestä, kun omaisuusesine tai aineeton hyödyke alkaa tuottaa yritykselle taloudellista hyötyä. Taloudellista vaikutusaikaa ja poistomenetelmää on vuosittain tarkistettava (IAS 16 ja IAS 38).

Poistot rahoitusleasingsopimuksilla vuokratuista käyttöomaisuushyödykkeistä tehdään normaalien poistoperiaatteiden mukaisesti. Hyödyke on pääsääntöisesti poistettava vuokra-aikana. Jos on kohtuullinen varmuus siitä, että hyödyke siirtyy yrityksen haltuun, poistot voidaan tehdä todellisena vaikutus-aikana.

Arvonalentumistappiot aineellisista ja aineettomista hyödykkeistä sekä liikearvosta esitetään omina erinään erillään suunnitelman mukaisista poistoista. Liitetiedoissa arvonalentumistappiot kuten poistotkin esitetään jaoteltuina hyödykeryhmittäin. Liitetiedoissa esitetään myös mahdolliset arvonalentumistappioiden peruutukset ja perusteet sekä arvonalentumisille että näiden peruutuksille.

Mikäli arvonalentumistappio liittyy myytävissä oleviin ja lopetettuihin toimintoihin, erä esitetään kohdassa *Tilikauden voitto/tappio lopetetuista toiminnoista*.

4.1.6 Liiketoiminnan muut kulut

Liiketoiminnan muut kulut –kohta vastaa nykyisen tuloslaskelman vastaavaa kohtaa. IAS 18:n mukaan on eriteltävä ne erät, jotka luonteeltaan tai esiintymistiheydeltään ovat sellaisia, että niiden esittämisellä on merkitystä selitetäessä yrityksen toiminnan tulosta tilikaudella. Tällaisia eräiä voivat olla esimerkiksi käyttöomaisuushyödykkeiden myyntitappiot, myytävissä olevien sijoitusten myyntitappiot tai sijoituskiinteistöjen hoitokulut. Erittely voidaan esittää liitetiedoissa.

Tutkimus- ja perustamismenot on IFRS:n mukaan aina kirjattava kuluksi tuloslaskelmaan. Sen sijaan tuotekehitysmenot aktivoidaan taseeseen, mikäli kehittämishanke on luonteeltaan sellainen, että se täyttää aiemmin kohdassa 3.3.3.1 mainitut kriteerit.

Odotettavissa olevat hyvin todennäköiset menot ja menetykset on kirjattava kuluksi varauksina. Kirjaus tapahtuu suoraan niihin kulueriin, joita tehtävä varaus koskee.

4.1.7 Rahoituskulut

Rahoituskulut voidaan esittää tuloslaskelmassa nettomääräisinä. Korkokulujen ja –tuottojen kokonaismäärät on kuitenkin tällöin esitettävä omina erinään liitetiedoissa.

Vieraan pääoman menot kirjataan kuluiksi sillä tilikaudella, jonka aikana ne ovat syntyneet. Poikkeuksena ovat vieraan pääoman menot, jotka välittömästi johtuvat hyödykkeen hankkimisesta, rakentamisesta tai valmistamisesta (IAS 23). Tällaiset menot aktivoidaan osana kyseisen hyödykkeen hankintamenoa.

Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavien rahoitusinstrumenttien (sijoitusten tai johdannaisten, pl. suojausinstrumentit) osalta eritellään realisoituneet myyntivoitot ja tappiot sekä käyvän arvon muutos.

Myytävissä olevien rahoitusvarojen käyvän arvon muutokset kirjataan suoraan omaan pääomaan. Myyntivoitot ja tappiot kirjataan aina tuloslaskelmaan.

Jaksotettuun hankintamenoan arvostetuista rahoitusvaroista ja alkuperäiseen hankintamenoan arvostetuista rahoitusvaroista johtuvat voitot ja tappiot on kirjattava kuluksi tuloslaskelmaan silloin, kun kyseinen erä poistetaan kirjanpidosta. Mahdolliset arvonalentumistappiot sekä niiden peruutukset kirjataan tulosvaikutteisesti niiden toteamishetkellä.

Investointeihin liittyvät vieraan pääoman kulut voidaan aktivoida käyttöomaisuuden hankintamenoan silloin, kun hyödykkeen saaminen valmiiksi sen aiottua käyttötarkoitusta tai myyntiä varten vaatii välttämättä huomattavan pitkän ajan (sallittu vaihtoehtoinen menettelytapa). Mikäli tämä menettelytapa valitaan, sitä on noudatettava johdonmukaisesti kaikkien aktivoinnin edellytykset täyttävien käyttöomaisuushyödykkeiden kohdalla. Tällöin aktivoitujen vieraan pääoman menojen tulosvaikutus sisältyy poistoihin.

Rahoitusleasingsopimuksilla vuokrattuun käyttöomaisuushyödykkeeseen liittyvät rahoitusmenot lasketaan leasingmaksujen perusteella. Leasingmaksu jaetaan rahoitusmenoon ja velan maksuun. Rahoitusmenon on jokaisena tilikautena vastattava yhtä suurta prosenttiosuutta vuokratun hyödykkeen jäljellä olevasta velasta. Tämä vaatimus toteutuu mm. annuiteettimenetelmää käytettäessä. Vuokralle antaja kirjaa tuloslaskelmaansa vuokra-ajalta vastaavan rahoitustulon.

4.1.8 Osuus osakkuusyrittysten tuloksesta

Omistusosuuden mukainen osuus osakkuusyrittysten tuloksesta esitetään omana erinään.

4.1.9 Tuloverot

IFRS-normiston lähtökohtana on kirjanpidon tuloslaskennan ja verotettavan tulon laskennan erillisuus. Tuloverot merkitään tuloslaskelmaan kirjanpidon laskennan osoittaman tuloksen mukaisesti, ei siis tilikauden ennakoitun verotettavan tulon mukaan.

IFRS-normiston mukaan tuloslaskelman tuloverot koostuvat kahdesta osasta: verotettavaan tuloon perustuvista tilikauden veroista ja laskennallisista veroista. Laskennallisista veroista on kysymys silloin, kun verotuksen ja kirjanpidon välillä on väliaikaisia eroja, jotka syntyvät yhdellä tilikaudella ja kumoutuvat jollakin toisella tilikaudella. Esimerkki tällaisesta väliaikaisesta eroista on kirjanpidon ja verotuksen poistokirjausten välinen ero.

4.1.10 Voitto/tappio lopetetuista toiminnoista

Lopetetuista ja lopetettavista toiminnoista aiheutuneiden voittojen ja tappioiden sekä omaisuuserien käypään arvoon arvostamisesta syntyneiden voittojen ja tappioiden yhteissumma on esitettävä tuloslaskelmassa.

4.1.11 Osakekohtainen tulos

IFRS edellyttää julkisen kaupankäynnin kohteina olevilta yrityksiltä laimentamattoman ja laimennusvaikutuksella oikaistun osakekohtaisen tuloksen esittämistä. Nämä tulee esittää samalla sivulla tuloslaskelman kanssa ja siinäkin tapauksessa, että luvut ovat negatiivisia.

Laimentamaton osakekohtainen tulos saadaan jakamalla tilikauden voitto kaikkien ulkona olevien osakkeiden kappalemäärällä.

Laimennusvaikutuksella oikaistua osakekohtaista tulosta laskettaessa otetaan huomioon kaikkien potentiaalisten kantaosakkeiden osakkeiksi muuttamisesta johtuva laimentava vaikutus. Tällaisia potentiaalisia kantaosakkeita ovat osakeoptiot ja vaihtovelkakirjat.

4.2 TOIMINTOKOHTAINEN TULOSLASKELMA

Toimintokohtaisen tuloslaskelman eriä koskevat samat säännöt kuin vastaavia kululajikohtaisen tilinpäätöksen eriä. KHT-yhdistyksen malli toimintokohtaisesta tuloslaskelmasta on esitetty alla.

Jatkuvat toiminnot

Liikevaihto

Myytyjä suoritteita vastaavat kulut

Bruttokate

Liiketoiminnan muut tuotot

Myynnin ja markkinoinnin kulut

Hallinnon kulut

Liiketoiminnan muut kulut

Liikevoitto

Rahoitustuotot

Rahoituskulut

Osuus osakkuusyritysten tuloksesta

Voitto ennen veroja

Tuloverot

Tilikauden voitto jatkuvista toiminnoista

Lopetetut toiminnot

Tilikauden voitto lopetetuista toiminnoista

Tilikauden voitto

Jakautuminen

Emoyrityksen omistajille

Vähemmistölle

Laimentamaton osakekohtainen tulos (EUR), jatkuvat toiminnot

Laimennusvaikutuksella oikaistu osakekohtainen tulos (EUR), jatkuvat toiminnot

Laimentamaton osakekohtainen tulos (EUR), lopetetut toiminnot

Laimennusvaikutuksella oikaistu osakekohtainen tulos (EUR), lopetetut toiminnot

5 IFRS-TILINPÄÄTÖKSEN OIKAISUT JA TUNNUSLUVUT

Tuloslaskelman oikaisemisen tavoitteena on varsinaisen liiketoiminnan tuloksen vertailukelpoisuuden varmistaminen. Tämän takia sekä satunnaisiksi tulokittavat erät että laskennalliset arvomuutokset puhdistetaan nettotuloksesta mahdollisuuksien mukaan.

Tase oikaistaan normaalin tilinpäätösanalyysikäytännön mukaan. Kansallises-tä käytännöstä poikkeavia IFRS-taseen eriä käsitellään kohdassa 5.2.

5.1 TUNNUSLUKULASKENNAN TUOSLASKELMA

TUOSLASKELMAN ERÄ	KOMMENTIT
Liikevaihto	Liikevaihto eritellään tarkemmin segmenttiraportoinnissa tai liitetiedoissa. Osatuloutus on pakollista ja se voi aiheuttaa siirtymävaiheessa muutoksia liikevaihdon sisältöön. Välitysmyyntissä vain myyntikomissio katsotaan liikevaihdoksi. Rahoitusleasingissä vuokralle antaminen kirjataan liikevaihdoksi.
+ Liiketoiminnan muut tuotot	Analyysissa kertaluonteiset ja olennaiset tuotot siirretään satunnaisiin tuottoihin.
- Henkilöstökulut	Tähän erään sisältyvät työsuhde-etuksista aiheutuvat kulut ja muutokset pitkäaikaisissa työsuhde-etuksissa. Analyysissa laskennalliset optioiden kulukirjaukset siirretään kohtaan <i>Muut tuloksen oikaisut</i> .
- Muut kulut	Aineostot ja varastojen muutokset esitetään erillisinä mahdollisuuksien mukaan. Tutkimus- ja perustamismenot kirjataan kuluksi. Tietyt ehdot täyttävät tuotekehitysmenot on aktivoitava. Analyysissa kertaluonteiset ja olennaiset kulut siirretään satunnaisiin kuluihin.
Käyttökate	
- Poistot ja arvonalentumiset	Erä sisältää nykyistä enemmän aineettomien ja aineellisten hyödykkeiden arvonalentumisia. Sijoituskiinteistöjen arvomuutokset sisällytetään analyysissa tähän silloin, kun yrityksen toimialana on kiinteistösijoittaminen. Poistot kasvavat, jos korkomenot on aktivoitu osaksi hankintahintaa. Erä sisältää myös leasingomaisuuden poistot. Liikearvon poistoja ei ole. Arvonalentumistestin osoittamat arvonalentumiset kirjataan tähän kohtaan.
Liiketulos	
+ Korkotuotot + Osinkotuotot + Osuus osakkuusyritysten tuloksista + Muut rahoitustuotot - Korkokulut - Muut rahoituskulut - Sijoitusten ja rahoitusarvopapereiden arvomuutokset +/- Kurssierot	Analyysissa rahoitustuottoihin ja -kuluihin sisältyvät laskennalliset arvomuutokset siirretään laskennallisiin arvomuutoksiin. Rahoituskuluja voivat alentaa investointien hankintahintaan aktivoituidet korkokulut. Tähän sisältyvät myös leasingrahoituksen korkokulut. Muiden kuin kiinteistösijoitusyhtiöiden omistamien sijoituskiinteistöjen tähän erään sisältyvät arvomuutokset siirretään analyysissa laskennallisiin arvomuutoksiin.
- Välittömät verot	Veroina esitetään tilikauden tuloksesta aiheutuneet verot. Analyysissa laskennallisten verojen muutos siirretään nettotuloksen alapuolelle.
Nettotulos	
Satunnaiset erät	
+/- Lopetettujen toimintojen voitot/tappiot	
+/- Käyttöomaisuuden myyntivoitot/-tappiot	
+/- Muut satunnaiset tuotot/kulut	
-/+ Vähemmistöosuudet	
+/- Laskennallisten verojen muutos	
+/- Laskennalliset arvomuutokset	
+/- Muut tuloksen oikaisut	
Emoyhtiön osuus tilikauden tuloksesta	

5.2 IFRS-TILINPÄÄTÖKSEN TASE-ERIEN KÄSITTELY ANALYYSISSA

IFRS-periaatteiden soveltaminen ei pääsääntöisesti aiheuta lisätarvetta taseen oikaisemiseen. Kansallisesta tilinpäätöskäytännöstä poikkeavia tase-eriä ja niiden käsittelyä analyysissa on selvitetty seuraavassa.

Biologiset hyödykkeet

Nämä ovat suomalaisessa tilinpäätöksessä tavanomaisesti metsiä, jolloin ne voidaan analyysissa käsitellä maa- ja vesialueina. Biologisten hyödykkeiden arvomuutos sisältyy tuloslaskelmassa kohtaan *Aineiden ja tarvikkeiden käyttö*.

Leasing

Rahoitusleasingillä hankittu omaisuus ja sitä vastaava velka sisältyvät IFRS-taseeseen. Muut vuokrasopimukset, mukaan lukien käyttöleasing, ja niihin liittyvät vastuut eritellään liitetiedoissa. Näitä ei oteta mukaan oikaistuun taseeseen.

Sijoituskiinteistöt

Analyysissa sijoituskiinteistöt sisällytetään pitkäaikaisten sijoitusten ryhmään. Jos yrityksen toimialana on kiinteistösijoittaminen, sisällytetään kiinteistöt aineellisiin käyttöomaisuushyödykkeisiin (rakennukset).

Myytävänä olevat pitkäaikaiset omaisuuserät ja lopetetut toiminnot

Yllä mainitut esitetään taseessa omana eränään.

Eläkevelvoitteet

Etuspohjaisissa eläkejärjestelyissä eläke-etuuden suuruus määritellään aktuaarilaskelmin. Taseessa eläkevelvoite esitetään järjestelyyn liittyvien varojen ja velkojen erotuksena. Näin syntyvä vastuu käsitellään analyysissa pakollisen varauksen luonteisena, korottomana vastuuna. Vastaavasti saaminen sisällytetään pitkäaikaisiin varoihin.

Varaukset

IFRS-taseen varaukset ovat pakollisia varauksia. Lyhytaikaiset varaukset sisällytetään analyysissa siirtovelkoihin.

Pitkäaikaishankkeet

Kun hankkeen lopputulos on arvioitavissa luotettavasti, kirjataan hankkeen tulot ja menot tuotoiksi ja kuluiksi tilinpäätöspäivän valmistumisasteen perusteella. Odotettavissa oleva tappio kirjataan kuluksi välittömästi.

Projektikohtaiset saamiset tai velat saadaan laskemalla yhteen toteutuneet menot ja kirjatut voitot ja vähentämällä näistä kirjatut tappiot ja työhön perustuva laskutus. Tilinpäätöksessä on esitettävä hankkeita koskevien nettosaamisten ja -velkojen yhteenlasketut kokonaismäärät nettottamatta niitä keskenään (IAS 11).

5.3 TUNNUSLUVUT

IFRS:n käyttöönotto ei muuta tunnuslukujen laskentaperiaatteita. Sitä vastoin tunnuslukujen arvoihin ja niiden tulkintaan tulee muutoksia. Tunnuslukujen laskennassa käytetään edellä esitettyä *Tunnuslukulaskennan tuloslaskelmaa*.

Verrattaessa IFRS-tilinpäätöksen tunnuslukuja kansallisen käytännön mukaan laskettuihin voidaan todeta, että suurimmat erot löytyvät usein taseen eriä sisältävistä luvuista.

IFRS:ään siirtymisen vaikutukset saattavat olla eri yrityksillä hyvinkin erilaisia. Tärkeintä on käydä yrityskohtaisesti muutokset läpi ja ymmärtää niiden syyt. Virallisen tilinpäätöksen tuloslaskelmaa luettaessa on selvittettävä, missä määrin tulos on syntynyt toiminnasta ja missä määrin arvonneuutoksista. Edellä esitetty arvonneuutoksista puhdistettu tuloslaskelma pyrkii vastaamaan nimenomaan tähän kysymykseen.

Seuraavassa on käsitelty IFRS:n tärkeimpiä vaikutuksia muutamiin keskeisiin tunnuslukuihin.

Kannattavuuden tunnusluvut

Käyttökate-% =

$$\frac{\text{Liikevaihto} + \text{liiketoiminnan muut tuotot} - \text{henkilöstökulut} - \text{muut kulut}}{\text{Liikevaihto} + \text{liiketoiminnan muut tuotot}} \times 100$$

Käyttökatteessa voi olla mukana satunnaisia tuottoja ja kuluja, joita ei ole pystytty oikaisemaan. Nämä voivat aiheuttaa heilahteluja, jolloin varsinaisen jatkuvan toiminnan tulos hämärtyy. Kansalliseen tilinpäätöskäytäntöön verrattuna rahoitusleasingkulut muuttuvat poistoiksi ja rahoituskuluiksi ja siirtyvät käyttökateen alapuolelle, mikä parantaa käyttökateä. Esimerkiksi suojauslaskentaan liittyen myös muita eriä voi siirtyä käyttökateen alapuolelle, mikä heikentää vertailukelpoisuutta aikaisempiin vuosiin.

$$\text{Liiketulos \%} = \frac{\text{Käyttökate} - \text{poistot} - \text{arvonalentumiset}}{\text{Liikevaihto} + \text{liiketoiminnan muut tuotot}} \times 100$$

Liikearvopoistojen tekemisen korvaaminen arvonalentumistestillä parantaa tulosta monilla yhtiöillä. Arvon alentumistestien vaikutuksesta liikearvon poistot voivat jäädä kokonaan pois.

Käyttöomaisuushyödykkeiden arvonalentumistestit voivat johtaa yllättäviinkin käyttöomaisuuserien alaskirjauksiin ja saattavat näin aiheuttaa liiketulosta heikentäviä lisäkuluja.

IFRS:ään siirtyminen voi johtaa tuloslaskelman erien siirtymiseen paikasta toiseen, esimerkiksi liiketuloksen yläpuolelta sen alapuolelle.

$$\text{Nettotulos- \%} = \frac{\text{Liiketulos} + \text{rahoitustuotot} - \text{rahoituskulut} - \text{verot}}{\text{Liikevaihto} + \text{liiketoiminnan muut tuotot}} \times 100$$

Käyttökatteeseen ja liiketulokseen vaikuttavat erät vaikuttavat luonnollisesti myös nettotulokseen. Tämän lisäksi rahoituskuluissa ja -tuloissa saattaa olla

mukana myös nettotulokseen vaikuttavia realisoitumattomia eriä, vaikka nämä pyritäänkin poistamaan tunnuslukulaskennan pohjana olevasta tuloslaskelmasta.

Pääomarakenteen tunnusluvut

$$\text{Kokonaispääoman tuotto-\%} = \frac{\text{Nettotulos} + \text{rahoituskulut} + \text{verot (12 kk)}}{\text{Oikaistun taseen loppusumma}} \times 100$$

Taseen loppusumma = Oma pääoma + pitkäaikainen vieras pääoma + lyhytaikainen vieras pääoma

$$\text{Sijoitetun pääoman tuotto-\%} = \frac{\text{Nettotulos} + \text{rahoituskulut} + \text{verot (12 kk)}}{\text{Oikaistu oma pääoma} + \text{korollinen vieras pääoma}} \times 100$$

$$\text{Oman pääoman tuotto-\%} = \frac{\text{Nettotulos (12 kk)}}{\text{Oikaistu oma pääoma}} \times 100$$

Tuottoprosentteissa jakajana käytetään alkavan ja päättävän taseen keskiarvoja.

$$\text{Omavaraisuusaste, \%} = \frac{\text{Oikaistu oma pääoma}}{\text{Oikaistun taseen loppusumma} - \text{saadut ennakot}} \times 100$$

$$\text{Velka \%} = \frac{\text{Oikaistun taseen velat} - \text{saadut ennakot}}{\text{Liikevaihto (12 kk)}} \times 100$$

$$\text{Nettovelka \%} = \frac{\text{Oikaistun taseen velat} - \text{saadut ennakot} - \text{rahat ja rahoitusarvopaperit}}{\text{Liikevaihto (12 kk)}} \times 100$$

IFRS:ään siirtyminen saattaa aiheuttaa muutoksia oman pääoman määrään esimerkiksi aikaisempien vuosien tulosten muutosten kautta. Pääomalainat siirtyvät omasta pääomasta vieraaseen pääomaan, mutta oman ja vieraan pääoman yhteissumma säilyy ennallaan. Analyysissa pääomalainoja käsitellään niiden tosiasiallisen luonteen mukaisesti joko omana tai vieraana pääomana.

Omien osakkeiden osto vähennetään omasta pääomasta. Omaisuuserien arvon määrittämiseen käytettävä diskonttokorko vaikuttaa oman pääoman arvoon. Oman pääoman määrään vaikuttavat lisäksi sekä realisoitumattomat arvomuutokset että johdon arvioon tulevasta perustuvat erät, esim. laskennalliset verosaamiset vahvistetuista tappioista.

Verrattuna kansalliseen kirjanpitokäytäntöön taseen loppusumma kasvaa myynti- ja takaisinvuokrausjärjestelyjen purkautuessa ja leasingvelkojen tullessa mukaan taseeseen. Oikaistuun taseeseen verrattuna tätä leasingvelkoihin liittyvää eroa ei ole. Velat kasvavat aikaisemmin netotettujen konsernin shekitililuottojen kirjautuessa nyt bruttomääräisinä. Eläkevastuiden kirjaaminen lisää velkojen määrää.

6 KONSERNIN RAHAVIRTALASKELMA

Rahavirtalaskelmassa (IAS 7) esitetään tilikauden rahavirrat jaoteltuina liiketoiminnan, investointien ja rahoituksen rahavirtoihin. Rahavirtalaskelman tavoitteena on antaa tietoa siitä, miten yritys kykenee kerryttämään rahavarojaan ja mihin tarkoituksiin se niitä käyttää. Rahavirtalaskelma laaditaan maksuperusteisena ja se voi olla suora tai epäsuora. Rahavirrat esitetään pääsääntöisesti bruttomääräisinä. Nettomääräisinä käsitellään eriä, jotka on saatu tai maksettu asiakkaan puolesta sekä sellaisia nopeakiertoisia eriä, joiden määrät ovat suuria ja juoksuajat lyhyitä. Tuloverot katsotaan liiketoiminnan rahavirroiksi, jollei niiden voida erityisistä syistä katsoa kuuluvan rahoitukseen tai investointeihin.

Yleisimmin käytössä olevan epäsuoran rahavirtalaskelman muoto on seuraava (KHT-yhdistyksen malli):

Liiketoiminnan rahavirrat

Tilikauden voitto

Oikaisut:

Liiketoimet, joihin ei liity maksutapahtumaa

Korkokulut ja muut rahoituskulut

Korkotuotot

Osinkotuotot

Verot

Käyttöpääoman muutokset:

Myynti- ja muiden saamisten muutos

Vaihto-omaisuuden muutos

Ostovelkojen ja muiden velkojen muutos

Varausten muutos

Maksetut korot

Saadut korot

Maksetut verot

Liiketoiminnan nettorahavirta

Investointien rahavirrat

Tytäryritysten hankinta vähennettynä hankintahetken rahavaroilla

Osakkuusyritysten hankinta

Investoinnit aineellisiin käyttöomaisuushyödykkeisiin

Investoinnit aineettomiin hyödykkeisiin

Tytäryritysten myynti vähennettynä myytyjen yritysten rahavaroilla

Osakkuusyritysten myynti

Aineellisten käyttöomaisuushyödykkeiden myynti

Saadut osingot

Investointien nettorahavirta

Rahoituksen rahavirrat

Osakeannista saadut maksut

Lainojen nostot

Lainojen takaisinmaksut

Omien osakkeiden hankinta

Rahoitusleasingvelkojen maksut

Maksetut osingot

Rahoituksen nettorahavirta

Rahavarojen muutos

Rahavarat tilikauden alussa

Valuuttakurssien muutosten vaikutus

Sijoitusten käyvän arvon muutosten vaikutus

Rahavarat tilikauden lopussa

IFRS:n mukaan on myös suositeltavaa, että rahavirtalaskelma laaditaan kulkakin sellaiselta liiketoiminnalliselta ja maantieteelliseltä segmentiltä, jolta yritys muutoinkin antaa segmenttikohtaista informaatiota.

7 LASKELMA KONSERNIN OMAN PÄÄOMAN MUUTOKSISTA

IFRS-tilinpäätöksessä laskelma oman pääoman muutoksista on yksi neljästä tilinpäätöslaskelmasta. Laskelmassa esitetään tilikauden voiton tai tappion lisäksi kaikki ne erät, jotka on kirjattu ohi tuloslaskelman suoraan taseen oman pääoman muutoksiksi. Tällaisia ovat mm. uudelleenarvostuksesta johtuvat arvonlisäykset tai –vähennykset. Laskelma on esitettävä tarkasteltavalta ja siitä edeltävältä tilikaudelta. Laskelma sisältää

- tilikauden voiton ja tappion
- ne tuotto-, kulu-, voitto- ja tappioerät, jotka jonkin standardin mukaisesti on kirjattu suoraan omaan pääomaan, kuten muuntoerot
- IAS 8-standardin mukaiset, tilinpäätöksen laatimisperiaatteiden muutoksista johtuvat erät ja
- perustavaa laatua olevien virheiden kertyneen vaikutuksen.
- IAS 8:n mukaan tilinpäätöksen laatimisperiaatteita tulee muuttaa,
- jos jokin säännös tai normi tätä muutosta vaatii,
- jos asia tulee täten esitetyksi tarkoituksenmukaisemmalla tavalla,
- jos yrityksen toiminnasta annetaan täten luotettavampaa informaatiota tai
- osa aikaisempiin tilikausiin sisältyy perustavaa laatua olevia virheitä.

Omassa pääomassa on erillisenä eränä esitettävä myös nettomääräiset muuntoerot ja näiden alun ja lopun arvojen täsmäytyslaskelma.

Edellä mainitussa oman pääoman muutoslaskelmassa tai tilinpäätöksen liitetietoina tulee esittää lisäksi

- omistajien ja yrityksen väliset pääomasiirot ja voitonjako,
- kertyneet voittovarot tilikauden alussa ja lopussa sekä näissä tilikaudella tapahtuneet muutokset,
- osakepääoma osakelajeittain ja
- ylikurssirahaston ja muiden rahastojen osalta laskelma, josta selviää rahastojen suuruus kauden alussa ja lopussa sekä muutokset kauden aikana.

Omista osakkeista johtuvat oman pääoman muutokset esitetään joko taseessa tai liitetietona.

Mikäli johdannaissovimuksiin perustuva, rahoitusvaroista tai –veloista johtuva voitto tai tappio on merkitty suoraan omaan pääomaan oman pääoman muutoksia koskevan laskelman kautta, on tilinpäätöksessä esitettävä

- täten ko. tilikaudella omaan pääomaan merkitty määrä,
- tuloslaskelmassa esitetty, omasta pääomasta pois kirjattu määrä ja

- omasta pääomasta pois kirjattu, suojatun liiketoiminnan tuloksena syntyneen omaisuuserän tai velan hankintamenoon lisätty määrä.

	Osakepää- oma	Ylikurssi- rahasto	Uudelleen- arvostus- rahasto	Muunto- erorahasto	Omat osakkeet	Kertyneet voittovarot	Yhteensä
Saldo 31.12.XXX0							
IAS 8 (laskentaperiaatteiden muutos ja kertyneiden virheiden vaikutus)							
Oikaistu oma pääoma 1.1.XXX1							
Osakeanti							
Osakeoptioiden käyttö							
Vaihtovelkakirjan oman pääoman luonteinen osuus							
Muuntoerot							
Omien osakkeiden hankinta							
Kiinteistöjen uudelleenarvostus							
Sijoitusten arvomuutokset							
Tuloslaskelmaan merkitsemättömät voitot ja tappiot							
Rahavirran suojaukset: - omaan pääomaan tilikaudella merkitty määrä - tuloslaskelmaan siirretty määrä - suojatun erän hankintamenoa oikaisemaan siirretty määrä							
Myytavissä olevat sijoitukset: - voitot /tappiot käypään arvoon arvostuksesta - tuloslaskelmaan siirretty määrä							
Tilikauden voitto tai tappio							
Osingonjako							
Oma pääoma 31.12.XXX1							

Jos voitto tai tappio, joka johtuu myytävissä olevien rahoitusvarojen uudelleenarvostamisesta, on kirjattu omaan pääomaan oman pääoman muutoslaskelman kautta, on tilinpäätöksessä esitettävä

- tällä tavalla ko. kaudella kirjattu oman pääoman määrä ja
- omasta pääomasta poiskirjattu, tuloslaskelmassa esitetty määrä.

Kun yritys ensimmäisen kerran laatii IFRS-normien mukaisen tilinpäätöksen, otetaan oman pääoman muutoslaskelmaan mukaan kaikki IFRS-periaatteiden käyttöönoton vaikutukset.

8 SEGMENTTIRAPORTOINTI

IAS 14 määrittelee periaatteet, joilla konsernien on raportoitava taloudellista informaatiota yrityksen tuottamista eri tyyppisistä tuotteista ja palveluista sekä erilaisista maantieteellisistä alueista, joilla se toimii. Segmenttiraportointi esitetään yleensä liitetiedoissa.

Yrityksen on raportoitava toiminnastaan sekä liiketoimintasegmentteittäin että maantieteellisten segmenttien perusteella. Maantieteelliset segmentit voivat perustua joko yrityksen varojen tai asiakkaiden sijaintipaikkaan. Liiketoiminta- ja maantieteellisestä segmenttijaosta valitaan ensisijainen raportointimuoto, jota koskevat laajemmat informaatiovaatimukset. Ensisijainen raportointimuoto valitaan yrityksen riskien ja kannattavuuden pääasiallisten lähteiden ja luonteen perusteella. Yrityksen sisäinen organisaatio- ja johtamisrakenne ja sisäinen taloudellinen raportointi hallitukselle ja toimitusjohtajalle ovat tavallisesti perustana määriteltäessä yrityksen riskien ja kannattavuuden pääasiallista lähdettä ja niiden luonnetta ja siten myös määritettäessä, kumpi raportointimuoto on ensisijainen ja kumpi toissijainen. Raportoitavalle segmentille asetetaan myös kokoraja.

Segmenttiraportointi on tietyn segmentin osalta pakollista, mikäli

- segmentin saamat tuotot myynnistä ulkopuolisille asiakkaille ja toisten segmenttien kanssa toteutuneista liiketoimista ovat vähintään 10 % kaikkien segmenttien yhteenlasketuista ulkoisista ja sisäisistä tuotoista tai
- segmentin tulos (voitto tai tappio) on vähintään 10 % kaikkien segmenttien yhteenlasketusta voitollisesta tuloksesta tai kaikkien segmenttien yhteenlasketusta tappiollisesta tuloksesta riippuen siitä, kumpi näistä on suurempi tai
- sen varat ovat vähintään 10 % kaikkien segmenttien yhteenlasketuista varoista.

Myös yllä olevia kokovaatimuksia pienempi segmentti voidaan haluttaessa ottaa raportoinnin kohteeksi.

Yksittäisiin segmentteihin kuuluvia tuote- ja palvelukokonaisuuksia tai maantieteellisiä alueita määritettäessä yrityksen on huolehdittava siitä, että samaan raportointisegmenttiin sisältyvien tuotteiden ja palvelujen tai markkina-alueiden riskit ja kannattavuudet eivät poikkea toisistaan merkittävästi.

Ensisijaisesta raportointisegmentistä on esitettävä

- tuotot eriteltynä ulkopuolisten asiakkaiden ja konsernin sisäisten liiketoimintojen osalta
- tulos
- varojen yhteenlaskettu kirjanpitoarvo
- velat
- tilikaudella hankittujen aineellisten ja aineettomien käyttöomaisuushyödykkeiden yhteenlaskettu hankintameno suoriteperusteisesti,
- varoihin kuuluvista omaisuuseristä tilikaudella tehdyt poistot

- tuotto- tai kuluerät, jotka ovat kooltaan, luonteeltaan tai toistumistiheydeltään sellaisia, että niiden esittämisellä on merkitystä selitettäessä yrityksen toiminnan tulosta tilikaudella
- sellaisten kulujen kokonaismäärä, joihin ei liity maksutapahtumaa
- osuus osakkuusyritysten, yhteisyritysten ja muiden sellaisten sijoitusten voitoista tai tappioista, joihin sovelletaan pääomaosuusmenetelmää
- yhteenlaskettu sijoitus edellä mainittuihin yrityksiin ja
- raportoitavista segmenteistä annettavien tietojen ja konsernin tai yrityksen tilinpäätökseen sisältyvien kokonaistietojen välinen täsmäytyslaskelma.

Lisäksi luetellaan joitakin asioita, joita suositellaan esitettäväksi kuten kannattavuutta kuvaavat tunnusluvut (esim. bruttokate) ja rahavirtalaskelma.

Toissijaisesta raportointisegmentistä esitettävät asiat riippuvat siitä, mikä on ensisijainen raportointimuoto.

Mikäli ensisijainen raportointimuoto perustuu liiketoiminnallisiin segmentteihin, on toissijaisesti esitettävä

- segmentin tuotot ulkopuolisilta asiakkailta perustuen asiakkaiden sijaintipaikkaan maantieteellisten alueiden mukaan (jos vähintään 10 % tuotoista),
- segmentin varojen yhteenlaskettu kirjanpitoarvo varojen maantieteellisen sijaintipaikan mukaan (jos vähintään 10 % varoista) ja
- tilikauden aikana hankittujen aineellisten ja aineettomien käyttöomaisuushyödykkeiden hankintameno sijaintipaikan mukaan (jos sijaintipaikan varat vähintään 10 % yhteenlasketuista varoista).

Mikäli ensisijainen raportointimuoto perustuu maantieteellisiin alueisiin, on toissijaisesti jokaisesta sellaisesta liiketoimintasegmentistä, jonka tuotot myynnistä ulkopuolisille asiakkaille ovat vähintään 10 % koko yrityksen tuotoista tai jonka varat ovat vähintään 10 % kaikkien liiketoimintasegmenttien yhteenlasketuista varoista, esitettävä seuraavat tiedot:

- segmentin tuotot ulkopuolisilta asiakkailta,
- segmentin varojen yhteenlaskettu kirjanpitoarvo ja
- tilikauden aikana hankittujen aineellisten ja aineettomien käyttöomaisuushyödykkeiden yhteenlaskettu hankintameno.

Lisäksi on raportoitava toissijaisesti maantieteellisistä segmenteistä joko varojen tai asiakkaiden sijaintipaikan mukaan siitä riippuen, kumpi näistä on ensisijainen raportointimuoto.

IAS-STANDARDIT

IAS 1	Tilinpäätöksen esittäminen	Presentation of Financial Statements
IAS 2	Vaihto-omaisuus	Inventories
IAS 7	Rahavirtalaskelmat	Cash Flow Statements
IAS 8	Tilinpäätöksen laatimisperiaatteet, kirjanpidollisten arvioiden muutokset ja virheet	Accounting Policies, Changes in Accounting Estimates and Errors
IAS 10	Tilinpäätöspäivän jälkeiset tapahtumat	Events after the Balance Sheet Date
IAS 11	Pitkäaikaishankkeet	Construction Contracts
IAS 12	Tuloverot	Income Taxes
IAS 14	Segmenttiraportointi	Segment Reporting
IAS 16	Aineelliset käyttöomaisuushyödykkeet	Property, Plant and Equipment
IAS 17	Vuokrasopimukset	Leases
IAS 18	Tuotot	Revenue
IAS 19	Työsuhde-etuudet	Employee Benefits
IAS 20	Julkisten avustusten kirjanpidollinen käsittely ja julkisesta tuesta tilinpäätöksessä esitettävät tiedot	Accounting for Government Grants and Disclosure of Government Assistance
IAS 21	Valuuttakurssien muutosten vaikutukset	The Effect of Changes in Foreign Exchange Rates
IAS 23	Vieraan pääoman menot	Borrowing Costs
IAS 24	Lähipiiriä koskevat tiedot tilinpäätöksessä	Related Party Disclosures
IAS 26	Eläke-etuusjärjestelyjen kirjanpito ja raportointi	Accounting and Reporting by Defined Benefit Plans
IAS 27	Konsernitilinpäätös ja erillistilinpäätös	Consolidated and Separate Financial Statements
IAS 28	Sijoitukset osakkuusyhtiöihin	Investments in Associates
IAS 29	Taloudellinen raportointi hyperinflaatioissa	Financial Reporting in Hyperinflationary Economies
IAS 30	Pankkien ja muiden rahalaitosten tilinpäätöksissä esitettävät tiedot	Disclosures in Financial Statement of Banks and Similar Financial Institutions
IAS 31	Osuudet yhteisyrityksissä	Interests in Joint Ventures
IAS 32	Rahoitusinstrumentit: tilinpäätöksessä esitettävät tiedot ja esittämistapa	Financial Instruments: Disclosure and Presentation
IAS 33	Osakekohtainen tulos	Earnings Per Share
IAS 34	Osavuositiedot	Interim Financial Reporting
IAS 36	Omaisuserien arvon alentuminen	Impairment of Assets
IAS 37	Varaukset, ehdolliset velat ja ehdolliset varat	Provisions, Contingent Liabilities and Contingent Assets
IAS 38	Aineettomat hyödykkeet	Intangible Assets
IAS 39	Rahoitusinstrumentit: kirjaaminen ja arvostaminen	Financial Instruments: Recognition and Measurement
IAS 40	Sijoituskiinteistöt	Investment Property
IAS 41	Maatalous	Agriculture

IFRS-STANDARDIT

IFRS 1	Ensimmäinen IFRS-standardien käyttöön otto	First-time Adoption of International Financial Reporting Standards
IFRS 2	Osakeperusteiset maksut	Share-based Payment
IFRS 3	Liiketoimintojen yhdistäminen	Business Combinations
IFRS 4	Vakuutus sopimukset	Insurance Contracts
IFRS 5	Myytävänä olevat pitkäaikaiset omaisuuserät ja lopetettavat toiminnot	Non-current Assets Held for Sale and Discontinued Operations
IFRS 6	Mineraalivarantojen etsintä ja arviointi	Exploration for and Evaluation of Mineral Resources, voimaan 01.01.2006

SIC-TULKINNAT

SIC-7	Euron käyttöönotto	Introduction of the Euro
SIC-10	Julkinen tuki - ei nimenomaista yhteyttä liiketoimintaan	Government Assistance - No Specific Relation to Operating Activities
SIC-12	Konsernitilin päätös - erityistä tarkoitusta varten perustetut yksiköt	Consolidation – Special Purpose Entities
SIC-13	Yhteisessä määräysvallassa olevat yksiköt - osapuolten ei-monetaariset panokset	Jointly Controlled Entities - Non-Monetary Contributions by Venturers
SIC-15	Muut vuokrasopimukset - kannustimet	Operating Leases - Incentives
SIC-21	Tuloverot - uudelleen arvostettujen, ei poistojen kohteena olevien omaisuuserien kirjanpitoarvoa vastaavan määrän kertyminen	Income Taxes - Recovery of Revalued Non-Depreciable Assets
SIC-25	Tuloverot - yhteisön tai sen osakkeenomistajien verotuksellisen aseman muutokset	Income Taxes - Changes in the Tax Status of an Enterprise or its Shareholders
SIC-27	Sellaisten liiketoimien tosiasiallisen sisällön arvioiminen, joihin sisältyvä sopimus on oikeudelliselta muodoltaan vuokrasopimus	Evaluating the Substance of Transactions in the Legal Form of a Lease
SIC-29	Tilinpäätöksessä esitettävät tiedot - palveluja koskevat toimilupajärjestelyt	Disclosure – Service Concession Arrangements
SIC-31	Tuotot - mainospalveluja sisältävät vaihtokaupat	Revenue - Barter Transactions Involving Advertising Services
SIC-32	Aineettomat hyödykkeet - verkkosivustoista johtuvat menot	Intangible Assets - Website Costs

IFRIC-TULKINNAT

IFRIC 1	Käytöstä poistamista ja alkuperäiseen tilaan palauttamista koskevien sekä muiden vastaavanlaisten velkojen muutokset	Changes in Existing Decommissioning, Restoration and Similar Liabilities
IFRIC 2	Jäsenten osuudet osuustoiminnallisissa yhteisöissä ja muut vastaavat instrumentit	Members' Shares in Co-operative
IFRIC 4	Miten määritetään, sisältääkö vuokrasopimuksen, voimaan 01.01.2006	Entities and Similar Instruments Determining whether an Arrangement contains a Lease
IFRIC 5	Oikeudet osuuksiin rahastoista, jotka on tarkoitettu käytöstä poistamiseen, alkuperäiseen tilaan palauttamiseen ja ympäristön kunnostamiseen, voimaan 01.01.2006	Rights to Interests arising from Decommissioning, Restoration and Environmental Rehabilitation Funds

IAS/IFRS –LINKKEJÄ

International Accounting Standards Board

<http://www.iasb.org/>

European Commission – Financial Reporting

http://www.europa.eu.int/comm/internal_market/accounting/index_en.htm

Rahoitustarkastus

<http://www.rata.bof.fi/>

KHT –yhdistys

<http://www.kht.fi/>

Kauppa- ja teollisuusministeriö / Kirjanpito

<http://www.ktm.fi>

IAS Plus / Deloitte

<http://www.iasplus.com/index.htm>

Ernst & Young

<http://www.ey.com/global/content.nsf/international/home>

KPMG

<http://www.kpmg.fi>

Pricewaterhousecoopers - Suomi

<http://www.pwcglobal.com/fi>